

RIKU

2 / 2010

Teema: **Lähisuhdeväkivalta**

Vertaisryhmästä keinoja parantaa elämän laatua
Väkivalta kodissa ei ole enää yksityisasia
Kunniaväkivallan syvät juuret

**RIKOSUHRI
PÄIVYSTYS**

RIKU-lehti ilmestyy seuraavan kerran huhtikuussa 2011.

Toimitus:

Päätoimittaja
Petra Kjällman, petra.kjallman(at)riku.fi
Toimitussihteeri
Sirpa Marttila, sirpa.marttila(at)riku.fi
Toimituskunnan jäsen
Jaana Koivukangas
Toimituksen s-posti: riku-lehti(at)riku.fi

Kansikuva:
Sirpa Marttila

Julkaisija:
Rikosuhripäivystys (RIKU)
Läntinen Brahenkatu 2, 00510 HELSINKI
puh. 040 510 6210
www.riku.fi

Kustantaja ja ilmoitushankinta:
Printmix Oy
Sulkapolku 3, 00370 HELSINKI
myynti(at)printmix.fi
vaihde 020 710 9510

Taitto ja painatus:
Printmix Oy
Mika Trogen

Painos: 3000 kpl

ISSN 1455-1381
Jakelu: RIKUn toimistot ja palvelupisteet,
ilmoittajat, www.riku.fi (sähköinen versio)

Rikosuhripäivystys (RIKU) palvelee rikoksen uhriksi joutuneita, heidän läheisiään ja rikosasiassa todistavia. Tavoitteena on parantaa rikoksen uhrin ja rikosasian todistajan asemaa vaikuttamalla asenteisiin, käytäntöihin, päätöksentekoon ja lainsäädäntöön sekä tuottamalla tukipalveluita kohderyhmälle. RIKUsta saa asiantuntija-apua ja neuvontaa rikosprosessiin liittyvistä käytännön asioista sekä henkistä tukea ja ohjausta pidempiaikaisen tuen pariin. Palvelut toteutetaan pääosin RIKUn henkilöstön ohjauksessa noin 300 koulutetun vapaaehtoisen voimin. Rikosuhripäivystystä toteuttavat yhteistyössä Suomen Setlementtiliitto (valtakunnallinen koordinaattori), Ensi- ja turvakotien liitto, Suomen Mielenterveysseura, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Suomen Punainen Risti, Kirkkohallitus ja Naisasialiitto Unioni. Rikosuhripäivystys on eurooppalaisen yhteistyöjärjestö Victim Support European jäsen. Pääasiallisia rahoittajia ovat Raha-automaattiyhdistys ja valtio.

Tekstiviestipalvelu Rikumobiili 18184
• Auttava puhelin 0203 16116
• Juristin puhelinneuvonta 0203 16117
• Neuvoja verkossa: www.rikunet.fi.
• Kotisivut: www.riku.fi
• Henkilökohtaista tukea palvelupisteistä.
RIKUn yhteystiedot sivulla 35.

RIKUSSA TÄLLÄ KERTAA

Pääkirjoitus.....3

Rikosuhripäivystys palvelee
valtakunnallisesti, Puolivuotistilastot,
Sastamalan palvelupiste avattu.....4

Uhrin asema
lähisuhdeväkivallan sovittelussa.....6

Vertaisryhmästä keinoja parantaa
elämän laatua.....8

Väkivalta kodin seinien
sisällä ei ole yksityisasiasia.....10

Espoo sanoo ei väkivallalle.....11

Ei pöytää välissä.....14

Apua perhe- ja lähisuhdeväkivallan
kaikille osapuolille.....16

Kunniaväkivallan syvät juuret.....18

Naisiin kohdistuvan väkivallan
vähentämisen ohjelma käynnistynyt.....22

Ihmiskaupan uhreja ei tunnisteta.....26

Rikosuhripäivystyksen palvelut
asiakkaille turvakodin tiloissa.....28

Brottsofferjourens service
i skyddshemmet.....29

Erilainen rikos- samat tarpeet uhrilla?....30
Puolustuskyvyttömän
väkisinmakaamisesta rikos

Turisti ja matkailualan yrittäjäkin
hyötyvät Rikosuhripäivystyksestä.....32

Uusia kasvoja RIKUssa
- Leena Piippola ja Meri Korniloff.....34

RIKUn yhteystiedot.....35

Vaikuttamisen aika on nyt

Eduskuntavaalit ovat edessä. Hallitus tai ainakin hallitusohjelma uudistuu. Viime aikojen ahdistavien talousongelmien keskellä on ollut motivoivaa ja jopa innostavaa luonnostella paperille asioita, joita toivoisi näkevän seuraavan hallituksen ohjelmassa. On rohkaisevaa ajatella, että tulevaisuudessa asiat voivat olla paremmin.

Kolme ehdotustamme hallitusohjelmaan perustuvat 16 vuoden kokemukseen käytännön työssä ja sen kartuttamaan erityisasiantuntemukseen rikoksen uhrin asemasta Suomessa. Niiden perusteella tiedämme, että Suomessa rikoksen uhrille kohdennetut tukipalvelut ovat riittämättömiä. Volyymiltaan ne eivät vastaa edes eurooppalaista keskitasoa. Vaikka lainsäädäntömme on hyvällä tasolla, uhri tarvitsee matalan kynnyksen tukea osatakseen toimia oikeuksiensa mukaisesti ja selviytyäkseen kokemastaan mahdollisimman nopeasti ja vähin vaurioin.

Ensimmäinen ehdotuksemme hallitusohjelmaan onkin RIKUn toimintaedellytysten vahvistaminen. Asia on eri muodoissaan ollut jo kahden edellisen

hallituksen ohjelmissa, mutta se on jäänyt toteutumatta. Ehdotuksemme on, että sisäisen turvallisuuden II ohjelman toimenpide ”Vahvistetaan olemassa olevia uhrin tukipalveluja valtakunnallistamalla rikosuhripäivystyksen toiminta, johon sisällytetään tuki rikosasian todistajalle jokaisessa käräjä- ja hovioikeudessa” siirtyisi sellaisenaan seuraavakin hallituksen ohjelmaan. Suomessa on viime vuosina tehty useita turvallisuuteen liittyviä ohjelmia. Ohjelmat sinänsä ovat hyviä ja tarpeellisia. Ongelmaksi on muodostunut se, että niissä ei ole suunnitelmaa rahoituksesta tai osan toimenpiteistä todetaan epä-määräisesti hoituvan ilman lisäkustannuksia. Ohjelmia ei kuitenkaan pystytäkseen toteuttamaan pelkillä puheilla muiden töiden ohessa, vaan toteutus edellyttää voimavaroja ja osaamista. Ilman rahoitusta ohjelmien toteutus uhkaa jäädä vajaaksi, jopa olemattomaksi.

Toinen ehdotuksemme hallitusohjelmaan onkin, että vahvistettaessa ohjelmia rikoksen uhrin aseman parantamiseksi niihin edellytetään myös suunnitelma toteuttamiseen tarvittavista taloudellisista voimavaroista ja vastuutahoista. Rahoituksen löytäminen rikosuhriyölle

► *Rahoituksen löytäminen rikosuhriyölle on Suomessa ollut ja on vaikeaa*

on Suomessa ollut ja on vaikeaa. Järjestöjen rikosuhriyön rahoituksesta on pääosin vastannut Raha-automaattiyhdistys. Valtion ja kuntien talous on ollut ja lie-nee lähitulevaisuudessakin tiukoilla. Uusia rahoituskanavia tarvitaan.

RIKUn **kolmas ehdotus** seuraavaan hallitusohjelmaan on, että osa sakkotuo- toista kanavoidaan rikosuhriyön rahoit- tamiseen tai vaihtoehtoisesti Suomeen perustetaan Ruotsin mallin mukainen rikosuhrirahasto, jonka tuotoilla rahoite- taan rikosuhriyötä. Ruotsissa jokainen tuomittu, jonka rikoksen rangaistusas- teikkoon on kirjattu vankeus, maksaa ri- kosuhrirahastoon tietyn samansuuruisen summan, ei rangaistuksena, vaan vas- tuunottamisena tekojensa seurauksista. Toivotamme kaikki asiasta kiinnostu- neet laajassa rintamassa tervetulleiksi tukemaan ehdotuksiamme hallitusohjel- maan ja suosittelemme kaikkia poliitti- sia puolueita ottamaan omiin vaalitee- moihinsa tavoitteen parantaa rikoksen uhrin asemaa. ■

Petra Kjällman, toiminnanjohtaja,
Rikosuhripäivystys (RIKU)
PS. Tutustu RIKUn blogiin:
http://rikosuhri.blogspot.com/

Rikosuhripäivystys palvelee valtakunnallisesti

RIKUn valtakunnalliset palvelut ovat kaikkien käytössä asuinpaikasta riippumatta. Palvelut ovat asiakkaalle maksuttomia. Ainoastaan puhelusta (myös valtakunnallisiin päivystysnumeroihin) menee operaattorin mukainen paikallisverkkomaksu.

RIKUn tukipalvelut on tarkoitettu rikoksen uhreille, heidän läheisilleen ja rikosasiassa todistaville. Palvelupisteessä he voivat keskustella kokemuksestaan sekä saada tietoa oikeuksistaan ja käytännön apua rikosasian hoitoon.

Palvelupisteestä asiakas voi saada myös henkilökohtaisen tukihenkilön, joka pitää säännöllisesti yhteyttä ja on asiakkaan tukena koko rikosprosessin ajan. Tukihenkilö voi tulla mukaan esimerkiksi rikosilmoituksen tekoon, oikeudenkäyntiin ja muihin rikosasian viranomaistapaamisiin. Hän voi myös auttaa vahingonkorvaus- tai lähestymiskieltohakemusten teossa. ■

Puolivuotistilastot: *Rikosuhripäivystyksen käyttö kasvaa*

Rikosuhripäivystyksen tukipalvelujen käyttö on jo vuosia ollut kasvussa ja kasvu jatkuu edelleen. Vuoden 2010 ensimmäisen puoliskon aikana henkilökohtaisen tuen ja yksittäisten kontaktien määrä oli kasvanut merkittävästi.

Henkilökohtaisia tukisuhteita oli yli 802, joka on 44 edellisvuotta enemmän edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan nähden. Yksittäisten tapaamisten ja yhteydenottojen määrä oli 2023 ja kasvoi yli 40 % viime vuoteen verrattuna. Kasvu on merkittävä palvelun resursseihin nähden.

Palvelujen kysynnän kasvun syynä ei ole lisääntynyt rikollisuus, vaan todennäköisesti kansalaisten lisääntynyt tietoisuus tarjolla olevasta palvelusta. Palvelun tarve ja tarjonta kohtaavat koko ajan paremmin. Tämä johtuu suurelta osin kehittyneestä yhteistyöstä viranomaisten, erityisesti poliisin, kanssa.

RIKUn palvelujen tavoitteena on tukea rikosuhrien, heidän läheistensä ja rikosasiassa todistavien selviytymistä kokemastaan ja varmistaa heidän oikeusturvansa toteutumista. Palvelut tuotetaan pääosin ammatillisesti ohjattuna vapaaehtoistyönä. ■

Sastamalan palvelupiste avattu

Rikosuhripäivystys on avannut palvelupisteen Sastamalaan Vammalan tukitalon yhteyteen. Palvelupiste palvelee Sastamalan, Huittisten, Kiikoisten ja Punkalaitumen asukkaita.

Palvelupisteen isäntäjärjestönä toimii Vammalan–Huittisten seudun Mielenterveysseura ry. Palvelupistettä koordinoi RIKUn Sisä-Suomen aluetoimisto, joka toimii Tampereella Setlementtiyhdistys Naapuri ry:n alaisuudessa.

Palvelupiste sijaitsee Vammalan tukitalossa osoitteessa Aarnontie 17 A 5. Kriisi-työntekijät **Mari Kyttälä** ja **Maarit Mäntylä** toimivat RIKUn yhdyshenkilöinä. Keväällä 2011 palvelupisteeseen koulutetaan myös vapaaehtoistyöntekijöitä RIKUn tukihenkilöiksi.

Lämmin kiitos RIKUn vapaaehtoisille ja kumppaneille

Rikosuhripäivystyksen (RIKU) palkattu henkilöstö kiittää kaikkia RIKUn vapaaehtoisia heidän panoksestaan rikoksen uhrin tukemisessa kuluneena vuonna ja toivottaa jokaiselle oikein hyvää tulevaa vuotta 2011!

RIKU kiittää myös kaikkia kumppaneitaan vuoden 2010 yhteisistä ponnisteluista rikoksen uhrin aseman parantamiseksi ja toivoo yhteistyön tehostuvan entisestään tulevana vuonna.

Rauhallista ja turvallista joulun aikaa toivottavat:

ASIANAJAJIA

ASIANAJAJA on asianajajaluetteloon hyväksytty lakimies, jolla on säädetty kokemus ja taito. Asianajajan toimintaa valvovat asianajajaliitto ja oikeuskansleri. Asianajajat antavat myös julkista oikeusapua kaikissa oikeudenkäyntiasioissa.

ASIANAJOTOIMISTO § LAKIPALVELU §

PETRI SALLINEN OY

Malminkatu 7, 80100 Joensuu
puh. 010 548 8100
fax. 013-228 722

asianajotoimisto@petrisallinen.com
www.kolumbus.fi/petrisallinen

Asianajajat:
Petri Sallinen 050-557 1944
Heli Nykänen 050-412 5252

Hoidamme mm.rikosasioita ja
perhejuridiikkaan liittyviä asioita

näsman båsk

advokatbyrå
asianajotoimisto

Kauppapuist./Handelsespl. 12 B11
65100 Vaasa/Vasa
Puh./Tel. (06) 356 5600
Fax (06) 356 5601
info@anb.fi

www.anb.fi

Asianajotoimisto
Terhi & Pekka

ERIKSSON

ESPOO toimisto
Pohjantie 3 (7 krs.)
02100 Espoo
Puh.(09) 859 6403
Fax.(09) 859 6407

VANTAA toimisto
Kielotie 7 B (3 krs.)
01300 Vantaa
Puh.(09) 871 3020
Fax.(09) 859 6407

**Painopistealueina perhe- ja
perintöoikeudelliset sekä
rikosoikeudelliset asiat**

www.asianajotoimistoeriksson.fi

Savonlinnan oikeusaputoimisto

Olavinkatu 27 F, 57130 SAVONLINNA
puh. 010 366 0390 savonlinna.oikapu@oikeus.fi

Asianajotoimisto Aija Pimiä

Hietalahdenkatu 8 A 17, 00180 Helsinki
puh. 09-612 1084
Aija Pimiä 0400-482 652 Seppo Heikkilä 050-569 5596

Rauhallista ja turvallista joulun aikaa toivottavat:

Laitilan seurakunta

www.laitilanseurakunta.fi

Hakavuoren seurakunta

Munkkivuoren seurakunta

Raumantie 3, Helsinki
puh. 09-234 05206
http://munkkivuori.helsinginseurakunnat.fi/

Forssan vapaaseurakunta

Hämeentie 15, Forssa puh. 045-129 7503
www.forssa.svk.fi

Joutsan seurakunta

Hämeentie 15, Joutsa puh. 020-7900 940
www.joutsanseurakunta.fi

Sievin seurakunta

Kirkkotie 7, 85410 Sievi
www.evl.fi/srk/sievi/
puh. 08-480015

Lohjan seurakunta / Diakoniatyö

Laurinkatu 40, 08100 Lohja
www.lohjanseurakunta.fi

Uhrin asema lähisuhdeväkivallan sovittelussa

► *Rikosuhripäivystyksen mielestä lähisuhdeväkivaltaakin voi sovittaa, mutta ei ehdoitta.*

Teksti: Petra Kjällman

Soveltuuko sovittelu ratkomaan lähisuhdeväkivaltaa? Kysymys jakaa kantoja jyrkästi. On vaikeaa ottaa kantaa ilman, että tunteet tulevat peliin mukaan.

Lähisuhdeväkivaltaa voi sovittaa

Tunteista riippumatta kaikki keinot lähisuhdeväkivallan vähentämiseksi tulee käyttää, sillä toimet sen vähentämiseksi ja uhrien auttamiseksi eivät ole olleet riittävän tehokkaita.

Monenlaista joustavaa moniammatillista varhaista asioihin puuttumista tarvitaan. Rikosuhripäivystyksen (RIKU) näkökulmasta sovittelu on tervetullut toimija lähisuhdeväkivallan vähentämistalkoisiin, joskaan ei ehdoitta.

Vain soveltuviksi arvioituja tapauksia voi sovittaa

Lähisuhdeväkivallan sovittelua kohtaan osoitetaan ajoittain voimakastakin kritiikkiä. Johtuuko se siitä, että sitä ei käytännössä aina toteuteta hyväksyttävien periaatteiden mukaisesti?

Sovittelu on suhteellisen nuori toimija ja esimerkiksi erikoistumiskoulutukset lähisuhdeväkivallan sovittelijoille eivät vielä ole rutiinia. Sovittelu on monella tapaa erilaisten paineiden alla. Sille on muun muassa annettu erittäin suuri valta itsenäisesti arvioida, soveltuvatko sovitteluun osoitetut tapaukset sovittelukäsittelyyn.

Käytetäänkö sovittelussa sille annettua tapauksen soveltuvuuden arviointia niin kuin sitä pitäisi käyttää? Onko paine palvelun tarpeen osoittamiseksi ja rahoituksen tason säilymiseksi niin suuri, että

tarjottujen tapausten hylkäämisen kynys nousee ehkä vääristä syistä?

Uhrin tarpeiden huomioiminen ja erityisen haavoittuvien tunnistaminen

Sovittelussa kummankin osapuolen tarpeet on huomioitava. Kun on kyse lähisuhdeväkivallasta, huomion pitää kiinnittyä osin eri asioihin kuin esimerkiksi omaisuusrikoksissa.

Jotta sovittelija osaisi huomioida oikein osapuolten tarpeet, hänen tulisi ymmärtää lähisuhdeväkivalta ilmiönä. Hänen pitää osata tulkita erityisesti uhrin motiivia sovitteluun ja arvioida, riittävätkö tämän voimavarat ja elämänhallintakyky sovittelussa eteen tulevien päätösten tekemiseen. Pelkkä lähisuhdeväkivallan osapuolten erikseen tapaaminen ei riitä. Vaikka kaikki, edes lähisuhdeväkivallan uhrin, eivät ole erityisen haavoittuvassa tilassa tai erityisen kyvyttömiä toimimaan oman etunsa mukaisesti, juuri nuo erityisen haavoittuvat tulisi kyetä tunnistamaan.

Uhrin tahto

Arvioitaessa lähisuhdeväkivallan soveltuvuutta sovitteluun pitäisi erityistä huomiota kiinnittää uhrin omaan tahtoon sovittaa. On tärkeää, että sovitteluhallukkuutta kysytään ensin uhrilta, jolloin hänen mahdollisen kieltäytymisensä ei mene vastaajalle tiedoksi. Pelkästään se, että sovitteluhallukkuutta kysytään ensin vastaajalta, voi asettaa uhrin vaikeaan tilanteeseen. ”Jos en suostu, hän arvaa, että kieltäytymisestäni johtuen ei sovittella. Siitä voi seurata lisää ikävyysistä”.

Vaatimuksista luopuminen

Lähisuhdeväkivallan sovittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota uhrin oikeusturvaan. Ei ole mikään konsti saada uhri luopumaan vaatimuksistaan korvauksiin ja rangaistukseen. Sovittelijan ei tule pitää tavoitteena uhrin luopumista vaatimuksistaan. Tavoitteena tulee olla tukea uhria ymmärtämään vaatimusten kokonaisvaltainen merkitys ja tukea osapuolia aidosti oikeudenmukaiseen päätökseen. Uhri asettaa itsensä varsin heikkoon asemaan luopumalla vaatimuksistaan esimerkiksi tapauksen edetessä tuomioistuimeen.

Aikaa ja asiantuntija-apua päätöksen tekemiseen

Sovittelussa syntyvä sopimus on osapuolia sitova. Sen purkamisen ei ole yksinkertaista. Uhrin on vaikea arvioida, huomioidaanko siinä hänen oikeusturvansa riittävästi. Siksi uhria tulisi tukea konsultoimaan jotain sovittelun ulkopuolista asiantuntijaa sopimuksen sisällöstä ennen sen hyväksymistä. Lisäksi olisi mietittävä keinoja, miten uhri saisi paremmin aikaa arvioida sopimuksen hyväksymistä.

Ohjaus uhrilähtöisiin palveluihin

Uhrille pitäisi kertoa jo sovitteluun ohjattaessa tai sitä harkittaessa myös uhrilähtöisistä palveluista – riippumatta siitä, päätyykö tapaus soviteltavaksi tai ei. Jos sovitteluun päädytään, voi uhrilähtöinen palvelu samanaikaisesti sovittelun kanssa hyvin tukea uhria kokonaisvaltaisesti. RIKU tekee sovittelun kanssa yhteistyötä. Tavoitteena on yhteistyön tiivistymisen nykyistä enemmän asiakastasolle. ■

Rauhallista ja turvallista joulun aikaa toivottavat:

ASIANAJAJIA

ASIANAJAJA on asianajajaluetteloon hyväksytty lakimies, jolla on säädetty kokemus ja taito. Asianajajan toimintaa valvovat asianajajaliitto ja oikeuskansleri. Asianajajat antavat myös julkista oikeusapua kaikissa oikeudenkäyntiasioissa.

Asianajotoimisto Untamo Oy

Torikatu 8, 18100 Heinola
puh. 03-589 9620

Asianajotoimisto Hannu Vehanen

Käsityöläiskatu 1
20100 Turku
puh. 02-232 2272

Asianajotoimisto Marjo Suoraniemi Ky

Kauppurienkatu 11 B 7, 90100 Oulu
puh. 08-514 7550, 040-703 2206
fax. 08-333 425
marjo.suoraniemi@suoraniemi.fi

Asianajotoimisto Manilex Ky

Puijonkatu 29 A, 4.krs 70100 Kuopio
puh. 044-747 1420
puh. 017-263 3222, fax. 017-263 2521

Asianajotoimisto Vekko Pyyny Ky

Rovakatu 12, 96100 Rovaniemi
puh. 016-344 681

Asianajotoimisto Heini Kotamäki

Siltakuja 2, 02770 Espoo
Vernissakatu 6, 01300 Vantaa
puh. 09-838 7220, 040-5020 332
toimisto@kotamaki.fi www.kotamaki.fi

Asianajotoimisto Jaakko Viinikkala Ky

Valtakatu 3 B 1, 26100 Rauma p.02-838 0400
Antinkatu 13 B 55, 28100 Pori p.02-632 4422
asianajotsto@aaavk.fi www.aavk.fi
Hoidamme luotettavasti, osaavasti ja tehokkaasti yksityishenkilöiden ja yritysten lakiasiat

Asianajotoimisto Kirsi Ukkonen

Kiviportintie 6, 00950 Helsinki
puh. 040-5520 818, fax. 09-3250 818
kirsi@ukkonen.com
www.ukkonen.com

Asianajotoimisto Kortelainen & Laurikainen Oy

Vanha Porvoontie 229, Vantaa
puh. 09-876 3880, fax. 09-876 3883
www.aaoy.fi toimisto@aaoy.fi

Asianajotoimisto Jarkko Liljeqvist Ky

Gallen-Kallielankatu 5 A 30, (6.krs) 28100 Pori
puh. 0440 930 020
jarkko@liljeqvist.fi

Vasa rättshjälpsbyrå

Vasaesplanaden 20 B, 65100 Vaasa
Vaasan oikeusaputoimisto
Vaasanpuistikko 20 B, 65100 Vaasa
puh. 010 366 1240, fax. 010 366 1241

Asianajotoimisto Susiluoto Oy

Uudenmaankatu 16 B, 00120 HELSINKI
puh. 09 686 9110
www.susiluoto.com

Asianajotoimisto Pekka Kivi Oy

Louhentie 16, 02130 Espoo
puh. 09-455 2411

www.pekkakivi.com

Asianajotoimisto Dalenius Oy

Lundinkatu 10 B 23, 06100 Porvoo
puh. 019-534 8240

Asianajotoimisto Juhani Pelkonen

Kotkankatu 4 B 26, 20610 Turku
puh. 02-243 3955
juhani.pelkonen@pp1.inet.fi

Asianajotoimisto HAAVIKKO & SALO Oy

Rovakatu 36-38
96200 Rovaniemi

puh. 016-725 5000
fax. 016-725 5010
toimisto@rovalex.fi

www.rovalex.fi

Vertaisryhmästä keinoja parantaa elämän laatua

► ”En ole ainoa, joka on ajautunut väkivaltaiseen suhteeseen”

Kuopion palvelupisteellä toimii lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten vertaisryhmä. Mistä ryhmässä on kysymys ja minkälaisia kokemuksia siitä on saatu?

Lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten vertaisryhmä on ollut Rikosuhripäivystyksen (RIKU) toimintaa Kuopiossa vuodesta 2008 lähtien.

Kuopion Kriisikeskuksen toimintana ryhmiä on ollut jo kymmenkunta vuotta.

Vertaisryhmää vetävät RIKUn toiminnanohjaajat **Minna Piippo** ja **Eila Kersalo** vastaavat kysymyksiin.

1. Mistä vertaisryhmässä on kysymys?

Ryhmän tavoitteena on käsitellä parisuhdeväkivallan ryhmäläisille aiheuttamia seurauksia sekä löytää selviytymiskeinoja elämässä eteenpäin.

2. Miten osallistujat ovat hakeutuneet ryhmään?

Alkavasta ryhmästä tiedotetaan aina perheväkivallan vuoksi Kriisikeskuksessa ja RIKUn palvelupisteellä asioineille naisille. Ryhmänvetäjät haastattelevat ryhmästä kiinnostuneet ja haastattelujen perusteella heistä valitaan ryhmään osallistuvat, noin 5–8 naista. Kiinnostuneita on paljon. Joskus samaan aikaan on aloitettu kaksi ryhmää.

3. Minkälaisia lähisuhdeväkivalta-kokemuksia naisilla on taustallaan?

Henkistä, fyysistä ja seksuaalista väkivaltaa. He ovat kokeneet yksittäisiä väkivallan tekoja tai toistuvaa väkivaltaa. Joi-

denkin elämässä väkivalta on saattanut jatkua kymmeniä vuosia. Joillakin naisilla on myös kokemusta väkivallasta lapsuuden perheessä. Yleensä naiset ovat irtaantuneet väkivaltaisesta suhteesta ryhmää aloittaessaan.

4. Miten usein ryhmä on kokoontunut ja miten istunto etenee?

Ryhmä kokoontuu kerran viikossa kymmenenä peräkkäisenä viikkona keskustelamaan sovitusta väkivaltaan liittyvästä teemasta.

Kahden tunnin istunnon alussa käydään läpi edellisen kerran palaute ja ohjaajat alustavat illan teemasta. Suurimman osan kokoontumisajasta naiset käyvät ohjattua vertaistuellista keskustelua teemaan liittyen.

Jokainen istunto päättyy kirjallisen palautteen keräämiseen ja ohjattuun rentoutusharjoitukseen.

Ensimmäisessä ja viimeisessä tapauksessa ryhmäläisiltä kerätään kyselylomakkeilla tietoa masentuneisuudesta, traumaattisen stressin riskistä, yleisestä psykiatrisesta oireilusta ja murehtimistaipumuksesta. Seurantamittaukset tehdään vielä uudestaan kuuden kuukauden kuluttua työskentelyn päättymisestä.

5. Minkälaisia teemoja on käsitelty? Mitkä asiat ryhmäläisiä ovat kiinnostaneet erityisesti?

Ryhmän alussa puhutaan lähisuhdeväkivallasta ilmiönä, kuten vallasta ja kontrollista sekä tasa-arvoisesta parisuh-

teesta, uhriutumisen ja traumaattisesta stressistä. Lisäksi käydään läpi kriisin vaiheita ja harjoitellaan *ketjuanalyysiä*.

Ryhmän puolivälin tienoilla miestyötä tekevä työntekijä käy puhumassa miehen muuttumisen mahdollisuuksista. Loppupuolella keskitytään selviytymiseen ja itsetunnon vahvistamiseen, käydään läpi omien oikeuksien luetteloa, opetellaan jämäkkää käyttäytymistä ja pohditaan kiltteyteen liittyviä asioita.

Rikosprosessiin liittyviin asioihin on kiinnitetty hieman aikaisempaa enemmän huomiota tapaamisten aikana, kun ryhmä siirtyi RIKUn palvelupisteen toiminnaksi.

Naisia kiinnostaa erityisesti yksinäisyys ja pelko siitä, pärjäävätkö he ilman toista aikuista tai löytävätkö kumppanin, jonka kanssa tasapainoinen parisuhde olisi mahdollista. Lisäksi heitä kiinnostaa, kuinka lapset selviytyvät elämässä eteenpäin ja miten uhrin roolista voi selviytyä tasapainoiseksi ihmiseksi.

6. Minkälaisia keinoja ryhmässä on tullut esiin väkivaltakokemuksista selviytymisen tueksi?

Ryhmässä eri teemojen käsittelyn tarkoituksena on itseymmärryksen ja käyttäytymismallien ymmärtämisen lisääminen. Tapaamisten loppupuolella työskentelyssä keskitytään uudenlaisten selviytymiskeinojen pohtimiseen ja opetteluun.

Osallistujat löytävät usein hyvin henkilökohtaisia keinoja parantaa elämänsä laatua.

Ryhmäjakson aikana opetetaan progressiivisen rentoutuksen prosessi, jossa harjoitellaan rentoutuksen ja jännityksen eroa kehossa.

Ryhmässä kokeillaan ja opetellaan myös muun muassa tietoisien läsnäolon

Kuopion vertaisryhmätoiminta auttaa lähisuhdeväkivaltaa kokeneita naisia löytämään hyvin henkilökohtaisia keinoja parantaa elämänsä laatua. Vuonna 2009 Rikosuhripäivystyksen henkilökohtaisissa tukisuhteissa oli 1308 asiakasta. Heistä 428 oli lähisuhdeväkivallan uhreja.

harjoituksia sekä kognitiivisen käyttäytymisterapian ongelmanratkaisumenetelmiä. Ongelmanratkaisumenetelmien avulla ongelma rajataan ja sitä pyritään tarkastelemaan uudella tavalla murehtimisen sijasta. Kyse on erilaisten ratkaisuvaihtoehtojen löytämisestä ja aikaisempaa toimivamman vaihtoehdon käyttöönottamisesta.

7. Minkälaista palautetta olette saaneet osallistujilta toiminnasta?

Palaute ryhmästä on ollut lähes poikkeuksetta myönteistä. Osallistujat ovat kertoneet kokemuksistaan muun muassa:

- Luottamuksen, itsetunnon kohentuminen.*
- Oman päätöksentekokyvyn löytyminen, varmuus, että eroratkaisu oli oikea.*
- Ohjaajilta ja ryhmäläisiltä sain kannustusta muutokseen.*
- Olen saanut hyvää tukea edellisestä parisuhteesta ylipääsemiseksi.*
- Itsetuntoni nousi huomasti.*
- Sain puhua kokemastani väkivallasta.*
- Ymmärrän paremmin, missä olin elänyt, mistä kaikki johtui ja miten mennä elämässä eteenpäin.*
- En ole ainoa, joka on ajautunut väkival-*

taiseen suhteeseen.

- En ole keksinyt asioita, vaan ne tapahtuivat oikeasti. Itseä voi katsoa nyt uudella tavalla peiliin.*

- Pitää voida / saada / rohkaistua sanomaan omat mielipiteet.*

- Pitää ajatella itseäkin, antaa aikaa itselle ja koettaa löytää harrastuksia ja ystäviä.*

- Miten vaikeaa prosessointi onkaan! Kykenen prosessoimaan.*

- Luota vain omiin ratkaisuihisi.*

- Olen suhteellisen normaali, olen ok.*

- Kuuntelemalla toisten kokemuksia saa omatkin ajatukset aukeamaan.*

- Avoimuus kannattaa. Itsensä likoon laittaminen on antoisaa ja opettavaista.*

- Tunnistan ihmisistä väkivaltaa ennakoivia merkkejä.*

8. Mikä ryhmän vetäjälle on ollut haasteellisinta, mikä palkitsee?

Ryhmän alussa haastavaa on ryhmäytymisen edistäminen ja luottamuksellisen ilmapiirin luominen. Työskentelyn edetessä haasteellisinta on ajan jakaminen eri toiminnoille ja osallistujille tasapuolisesti.

Palkitsevinta on seurata jokaisen yksilöllistä prosessointia ja selviytymisen edistymistä. On hienoa huomata konkreettisia muutoksia osallistujissa ja ryhmän keskinäisen huumorin löytyminen.

9. Onko luvassa jatkoa?

Toivottavasti ryhmää voidaan jatkaa. RIKUn toiminnan rahoituksen järjestäminen on ratkaiseva asia. ■

Ketjuanalyysi

Käyttäytymisen ketjuanalyysi eli funktionaalinen analyysi on kognitiivisesta käyttäytymisterapiasta lähtöisin oleva työväline. – Sillä pyritään määrittelemään tarkasti henkilölle ongelmia tuottavaa käyttäytymistä. Tällainen käyttäytyminen on esimerkiksi reagoimista voimakkaasti uudessa parisuhteessa tilanteeseen, jossa ei välttämättä tarvitsisi reagoida lainkaan, palveluohjaaja Minna Piippo kertoo.

Ketjuanalyysissa selvitetään, mitkä ovat reagoimiselle altistavat haavoittuvuustekijät ja käyttäytymisen laukaisevat tekijät, tapahtumaketjun aikaiset tunteet ja ajatukset sekä kehon reagointi. Sitten pohditaan, mitkä ovat käyttäytymisen lyhyen ja pitkän aikavälin seuraukset.

– Tapahtumaketju pyritään purkamaan osiksi, jotta ihminen itse ymmärtää, miksi hän reagoi kuten reagoi ja mikä laukaisee reagoinnin.

Kun tapahtumasarja kokonaisuudessaan on tietoisuudessa, sen voi pyrkiä katkaisemaan ja välttämään ei-toivotulta käyttäytymiseltä.

Väkivalta kodin seinien sisällä ei ole yksityisasia

Uuden lain myötä lähisuhteissa tapahtuvat lievätkin pahoinpitelyt tulevat virallisen syytteen alaisiksi rikoksiksi.

Valtioneuvosto on hyväksynyt oikeusministeriössä valmistellun ehdotuksen, joka käsittelee lähisuhde- ja työpaikkaväkivaltaa koskevien säännösten uudistamista. Esityksessä on otettu huomioon myös rikoksen uhriksi joutuneet lapset. Lievät pahoinpitelyt aiotaan siirtää virallisen syytteen alaisiksi, kun ne kohdistuvat alaikäiseen tai tekijälle läheiseen henkilöön tai henkilöön, joka tekee työtehtäviään.

Lain uudistuksella halutaan parantaa uhrien asemaa ja osoittaa entistä selvemmin tekojen moitittavuus.

Nykyisin lievästä pahoinpitelystä rangaistaminen edellyttää, että uhri vaatii tekijälle rangaistusta. Kun nämä rikokset tulevat virallisen syytteen alaisiksi, esitutkinnan käynnistäminen ja tekijän saattaminen vastuuseen eivät ole enää riippuvaisia uhrin tahdosta. Poliisille tulisi myös velvoite selvittää tapahtumien kulkua esimerkiksi kotihälytyksen yhteydessä nykyistä laajemmin.

Uuden lain on tavoite tulla voimaan vuoden 2011 alussa.

Lähisuhteet

Lähisuhdeväkivallassa uhri on erityisen haavoittuvainen ja suojan tarpeessa. Hän on usein tekijästä jollakin tavoin riippuvaisessa asemassa. Läheisiin kohdistuva lieväkin pahoinpitely saattaa muodostaa jatkuvan uhan ja pelon ilmapiirin, joka heijastuu koko perheen elämään.

Virallisen syytteen alaisiksi tulisivat avio- tai avopuolisoon kohdistuneet lievät pahoinpitelyt. Sama koskee rekiste-

röidyn parisuhteen osapuolia. Suhde voi olla läheinen, vaikka seurustelukumppanit asuvat erillään tai ovat jo eronneet. Virallisen syytteen alaiseksi tulisivat myös vanhempiin, isovanhempiin ja sisaruksiin kohdistuneet lievät pahoinpitelyt. Lain muutosesitys on sukupuolineutraali eli se koskee niin naisia kuin miehiä sekä rikoksen tekijöinä että uhreina.

Alaikäiset

Esityksen mukaan lievä pahoinpitely olisi aina virallisen syytteen alainen myös, jos se kohdistuu alle 18-vuotiaaseen. Olisi epäloogista säilyttää syyteoikeuden

ikäraja 15 vuodessa, kun lähisuhteet ja työpaikkaväkivalta siirrettäisiin virallisen syytteen alaisuuteen. Uudistus koskisi siis myös nuorten keskinäisiä lieviä pahoinpitelyitä, mutta sakko voitaisiin näissä tilanteissa jättää määräämättä. Tällöin sovellettaisiin laissa jo olevia säännöksiä, jotka mahdollistavat harkinnan.

Alle 18-vuotias nuori on kehitysvaiheessa, jossa väkivallalla on erityisen haitallisia vaikutuksia. Vanhempien lapsiinsa kohdistama väkivalta on yleisin perheväkivallan muoto.

Alle 15-vuotiaaseen kohdistuva lievä pahoinpitely on jo nyt virallisen syytteen alainen. Sama koskee kaikkia huoltajien alle 18-vuotiaisiin kohdistamia tekoja. Lapsen pahoinpitely on vakava asia: rikoslaki ei suvaitse kuritusväkivaltaa, eikä muutakaan lapsiin kohdistettua väkivaltaa. ■

Lähde: Oikeusministeri Tuija Braxin puhe tiedotustilaisuudessa lähisuhde- ja työpaikkaväkivaltaa koskevasta hallituksen esityksestä 3.6.2010

Espoo sanoo ei väkivallalle

Puhu – älä lyö!

Espoon kaupunginvaltuusto on hyväksynyt poikkihallinnollisen lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn toimintaohjelman.

– Nyt on perustettu vastuuryhmä ja laajempi yhteistyöverkosto, jotka vastaavat ohjelman toimenpiteiden aikataulutuksesta ja päättävät missä järjestyksessä ja missä aikataulussa toimenpiteet toteutetaan, kertoo **Elina Savola**, joka toimii terveyden edistämisen erityissuunnittelijana Espoon sosiaali- ja terveystoimessa.

Toimintaohjelman valmistelussa on hyödynnetty kolmannen sektorin toimijoiden asiantuntemusta ja kokemusta lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyössä. Rikosuhripäivystyksestä Etelä-Suomen aluetoimiston johtaja **Jaana Koivukangas** on ollut mukana valmisteluvaiheen ohjausryhmässä.

Koulutusta ja työnjaon selkiyttämistä

– Eri toimialojen henkilöstölle on tulos- ja koulutusta, jota tarvitaan lähisuhde- ja perheväkivallan tunnistamiseksi entistä paremmin peruspalveluissa, esimerkiksi neuvoloissa, terveyskeskuksissa ja kouluissa.

Koulutuksen lisäksi on tulossa toiminnan mallintamista, jotta tiedetään, miten kukin taho toimii. Tavoitteena on työnjaon ja asiakkaiden hoitopolkujen selkiyttäminen.

– Tämä on tärkeää, koska jokaisella kaupungin toimijalla ja yhteistyötaholla on oma paikkansa joko väkivaltaa ennaltaehkäisevässä tai sitä korjaavassa työssä, Savola sanoo.

Espoon ohjelman keskeisenä lähtökohdana on, että lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäiseminen ja siihen puuttuminen kuuluvat kaikille. Työhön tarvitaan kaikkien hallinnonalojen ja kolmannen sektorin yhteistyötä ja sitoutumista. Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyö on osa turvallisuussuunnittelua.

Suojaavien tekijöiden vahvistamista

Elina Savola korostaa, että Espoon väkivallan ehkäisyohjelmassa on tavoitteena laaja-alainen terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen.

– Lähdemme liikkeelle ”kaukaa”, koska haluamme varmistaa, että edistämme laajemmin ihmisten hyvinvointia. On tärkeää vahvistaa yksilöä ja yhteisöä suojaavia tekijöitä. Näin voidaan saavuttaa tuloksia niin väkivallan, mielenterveyden kuin esimerkiksi päihteiden käytön osaltakin.

Tärkeitä asioita yleisellä tasolla ovat muun muassa koulutus, työllisyys, sosiaaliset verkostot, taloudellinen perustointi, toimivat julkiset palvelut ja turvallinen ympäristö.

Yksilön näkökulmasta suojaavia tekijöitä ovat esimerkiksi hyvä itsetunto ja myönteinen kuva itsestä, kyky oppia, kyky ratkaista konflikteja ja hyvät ihmissuhde- ja vuorovaikutustaidot. Kaikki lähtee varhaislapsuudesta, jolloin on tärkeää luoda lapselle perusturvallisuus. Lapsen tulee saada tuntea myönteistä kiintymystä ja kokea itsensä arvostetuksi ja hyväksytyksi.

Yksilöä suojaaviin tekijöihin voidaan vaikuttaa paitsi perheissä, myös kaupungin palveluissa kuten varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja nuorisopalveluissa.

Palvelut kaikille osapuolille

Espoon ohjelmassa esitetään ajankohtaisia kehittämistoimenpiteitä ohjelman ta-

voitteiden mukaisesti. Yksi näistä on, että perus-, erityis- ja kriisipalveluja halutaan tarjota ja kehittää kaikille lähisuhde- ja perheväkivallan osapuolille.

Työryhmä ehdottaa keskitettyä kriisityön mallia, jossa Espoon sosiaali- ja kriisipäivystys, Espoon turvakoti ja Espoon Lyömätön Linja muodostaisivat ”puskurin”, jota kautta kaikki lähisuhde- ja perheväkivallan osapuolet ohjautuisivat mahdollisimman pian asianmukaisen avun ja tuen piiriin. Mallin avulla lähisuhde- ja perheväkivallasta olisi saatavissa osaavaa erityisapua ja edelleenohjausta 24 tuntia vuorokaudessa, ja kuntalaisten käytettävissä olisi sekä viranomaisten että kolmannen sektorin matalan kynnyksen palveluja.

Turvakoti-, Lyömätön Linja - ja Miehen Linja -palveluja tuottaa Naisten Apu ry, joka on Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhdistys.

Lyömätön Linja Espoossa -toiminta on tarkoitettu miehille, jotka ovat käyttäneet tai pelkäävät käyttävänsä väkivaltaan perheessään tai lähisuhteessaan. Toiminta perustuu Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan vuonna 1991 julkaiseman mietinnön ehdotuksiin ja Espoossa vuosina 1993-96 toteutettuun perheväkivallan katkaisuprojektiin. Lyömätön Linja -työtä tehdään nykyisin useilla paikkakunnilla Suomessa.

Lisätietoa: Elina Savola, erityissuunnittelija, Espoon sosiaali- ja terveystoimi, elina.savola(at)espoo.fi ■

Lähisuhde- ja perheväkivallan muotoja ovat:

- fyysinen väkivalta: väkivallalla uhkaaminen, lyöminen, tukistaminen, läpsiminen, potkiminen, töniminen, kuristaminen ja terä- tai ampuma-aseen käyttö
- henkinen väkivalta: pelottelu, vähättely, nöyryyttäminen, nimittely, mitätöinti, eristäminen, kontrollointi ja sosiaalisen kanssakäymisen rajoittaminen
- ”kunniaväkivalta”: perheen tai suvun piirissä tapahtuva kunniannormien puolustamiseen liittyvä ihmisoikeuksia rikkova väkivalta
- hengellinen väkivalta: henkinen väkivalta, johon liittyy uskonnollinen ulottuvuus
- seksuaalinen väkivalta ja hyväksikäyttö: raiskaus, sukupuoliyhteyteen tai seksuaalisen kanssakäymisen eri muotoihin pakottaminen ja tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen
- taloudellinen väkivalta: rahan käytön kontrollointi, kiristäminen ja toisen rahojen ottaminen omaan käyttöön
- hoidon ja huolenpidon laiminlyönti: kovaotteiset hoitotoimet ja fyysisten tai psyykkisten perustarpeiden laiminlyönti

Lähde: www.espoo.fi

Internet versio

Internet versio

Ei pöytää välissä

Chiraporn Phuakluang ja Hanna Nordblom tekevät myös etsivää työtä pääkaupunkiseudun thaimaalaisten maahanmuuttajien parissa. Tapaamisissa ei ole pöytää välissä.

Saphaan-hankkeessa tehdään työtä matalan kynnyksen periaatteella. Kahden intensiivisen vuoden jälkeen on saavutettu hierontapaikoissa työskentelevien thaimaalaisten luottamus.

Pro-tukipiste ry:n Helsingin yksikössä on tehty työtä thaimaalaisten maahanmuuttajien kanssa yli kymmenen vuoden ajan, vuodesta 2000 lähtien. Systematisempi työ sai odottaa vuoden 2009 alkuun saakka. Silloin Pro-tukipiste aloitti Euroopan kotouttamisrahaston tuella kolmivuotisen Saphaan-hankkeen. Hankkeen kumppaneita ovat Helsingin kaupungin sosiaalivirasto ja terveyskeskus.

Taustalla oli vuonna 2007 Helsingin Sanomien reportaasia seurannut laaja julkinen keskustelu thaimaalaisten hierontapaikoista: reportaasin mukaan useimmissa hierontapaikoissa tarjottiin seksipalveluja. Sisäasiainministeriö teki hierontapaikkoihin liittyvän tutkintapyyntöä poliisille. Pelkkiä kontrollitoimia ei nähty riittäviksi. Samaan aikaan asetettiin ohjausryhmä kartoittamaan thaimaalaisten naisten kotouttamiseen liittyviä tarpeita.

Näihin tarpeisiin Saphaan-hanketyöllä pyritään vastaamaan. Pääkaupunkiseudulla toteutettavassa hankkeessa työskentelevät sosiaaliohjaaja **Hanna Nordblom** ja palveluohjaaja **Chiraporn Phuakluang**. Molemmat työntekijät taitavat sekä suomen että thain kielen. Työn koordinoinnista vastaa Pro-tukipisteen Helsingin yksikön johtaja **Minna Huovinen**. Hierontapaikoissa työskentelevät thaimaalaiset tuntevat hankkeen työntekijöiden kokemusten perusteella heikosti suomalaista yhteiskuntaa ja palvelujärjestelmää. Suomen kielen taidon puuttumisen lisäksi myös luku- ja kirjoitustaidottomuutta esiintyy. Saphaan-hankkeessa tehtävän työn yhtenä tavoitteena on luoda työskentelytapoja, jotka ovat jatkossa sovellettavissa myös muihin haavoittuvassa asemassa oleviin maahanmuuttajaryhmiin.

– Olen tyytyväinen siihen, että kohde-ryhmä on tavoitettu ja siihen on saatu

► ”Vertaistoimijat vievät tietoa eteenpäin yhteisössä”

luottamuksellinen kontakti. Tämä on hyvä pohja muutoksen aikaansaamiselle. Yhteistyö Helsingin kaupungin terveyskeskuksen ja sosiaaliviraston kanssa on myös ollut hedelmällistä niin asiakastyön kuin työskentelymallin juurruttamisen kannalta, sanoo Minna Huovinen.

Sillanrakennusta moneen suuntaan

Saphaan on thain kieltä ja merkitsee suomeksi siltaa. Hankkeessa tehtävä työ onkin eräänlaista sillanrakentamista. Thaimaalaisten asiakkaiden tietoisuutta suomalaisesta yhteiskunnasta ja palvelujärjestelmästä pyritään lisäämään. Kotoutumisen tueksi asiakkaan on mahdollista saada esimerkiksi palveluohjausta ja hän voi osallistua matalan kynnyksen kielikouluun. Palveluohjaus tarkoittaa konkreettista opastamista olemassa oleviin palveluihin, joista asiakkaat eivät tiedä tai joihin he eivät yksin uskalla mennä. – Se on yhdessä tekemistä ja kädestä pitäen opastamista. Tarkoituksena on vahvistaa ihmisen omia voimavaroja, jotta hän osaisi jatkossa toimia itse, sanoo Hanna Nordblom.

Palveluohjaus, kuten muukin työ, on asiakaslähtöistä. Asiakkaiden tarve määrää sen, mitä kulloinkin tehdään. – Käydään muun muassa lääkärin vastaanotolla, sosiaalitoimistossa, Kelan toimipisteessä tai työvoimatoimistossa, Phuakluang listaa.

– Meidän roolimme on toimia tukihenkilönä. Kerromme asiakkaalle tarvittaessa selkokielellä, mitä lääkäri tai viranomainen tarkoittaa. Joskus muistutamme asiakasta hänen kannaltaan hyödyllisistä asioista, joita hänen olisi hyvä ottaa vastaanotolla puheeksi, Nordblom kuvailee.

”Onneksi on Saphaan”

Nordblom ja Phuakluang tekevät myös ammatillista etsivää työtä. Joka toinen

viikko he jalkautuvat hierontapaikkoihin Kallion kaupunginosaan. Kentän luottamus on saavutettu ja se on pysynyt yllä huolimatta esimerkiksi poliisin tekemistä ratsioista hierontapaikkoihin vuoden 2009 lopussa. Tieto Saphaanista on levinnyt thaiyhteisössä ja sitä myötä luottamus on kasvanut. Työntekijät ovat saaneet hyvää palautetta. – Onneksi on Saphaan, totesi eräs asiakas Phuakluangille.

Uuteen hierontapaikkaan astuessaan Nordblom ja Phuakluang saavat usein lämpimän vastaanoton, koska paikan pitäjät ovat kuulleet Saphaanista etukäteen. Aluksi viesti saattaa tosin olla se, että täällä ei apua tarvita. Muutaman viikon sisällä Nordblomin puhelin saattaa kuitenkin soida: samasta paikasta tulee puhelu, jonka aikana ilmenee moninaisen avun tarve.

Kun kontakti asiakkaaseen on saatu luotua, siitä tulee yleensä pitkäikäinen. – Asiakkaat jatkavat usein aktiivista yhteydenpitoa, vaikka alkuperäiseen ongelmaan olisi jo löydetty ratkaisu, Nordblom sanoo.

Matalan kynnyksen sosiaali- ja terveyspalveluja on tarjolla myös thai-asiakkaille Pro-tukipisteen yleispäivystyksissä. Saphaan-hankkeen aikana thaimaalaisten osuus päivystyksissä on lisääntynyt huomattavasti. Vuoden 2010 alusta lähtien työmuotoihin on kuulunut myös erityinen thai-päivystys Kalliossa lähellä hierontapaikkoja. Hankkeen toimintakauden aikana on ehditty kielikoulutuksen lisäksi järjestää ATK-opetusta yhdessä Työtä, tietoa ja työvoimaa -projektin kanssa. Uudenmaan Marttojen kanssa järjestettiin suomalaisen ruuan kerho. Hankkeen asiakkaat olleet mukana ideoimassa koulutuksia ja osallistuminen kursseille on ollut vilkasta.

Kulttuurin ymmärtäminen keskeistä

Saphaanin verkkosivuilla on paljon thainkielistä materiaalia, esimerkiksi videoita liittyen joukkoliikenteen käyttämiseen ja pankkiasioiden hoitamiseen. Sivuilta löytyy myös thaikulttuuritietoutta suomen kielellä. Kulttuurieroista on käyty lisäksi puhumassa Helsingin kaupungin sosiaaliviraston ja terveyskeskuksen työntekijöille. Kulttuuritulkkaus on keskeinen osa hankkeessa tehtävää työtä, oli kyse sitten hankkeen toimintojen esittelystä tai asiakkaan tukemisesta palveluissa.

Ennen vuodenvaihdetta starttaa vertaistoimijakoulutus naisen terveyden erityiskysymyksiin liittyen. Thai-asiakkaiden parista rekrytoidut vertaistoimijat saavat perehdytyksen näihin teemoihin sekä neuvoja tiedon viemiseksi eteenpäin toisille hierontapaikoissa työskenteleville. Vuoden 2011 alussa pidettävässä palautetapaamisessa kartoitetaan vertaistoimijoiden kokemuksia ja heidän kentältä saamaansa palautetta.

Vastaavaa ei ole aikaisemmin tehty thaimaalaisten maahanmuuttajien parissa Suomessa. Myös tässä yhteydessä kulttuurikysymykset ovat tärkeässä roolissa. Uuden tiedon saaminen tiiviiseen ja hierarkkiseen yhteisöön ei ole yksinkertaista.

– Jos on jokin ongelma, sitä lähdetään usein ratkomaan ensisijaisesti yhteisön sisällä. Yhteisöstä tulevalla tiedolla on paljon painoarvoa. Myös ulkopuolelta tuleva tieto kierrätetään ensin yhteisössä, kertoo Nordblom.

Vertaistoimijakoulutus saattaa parhaimmillaan osoittautua menestykseksi.

– Thaimaalaisessa kulttuurissa tieto kulkee suusta suuhun. Vertaistoimijakoulutus tarjoaa luonnollisen väylän oikean tiedon levittämiseen, yhteisön jäsenten kautta. Toiseksi on hyvä, että vertaistomijoita kouluttaa lääkäri. Hierarkkisessa yhteisössä sellaista asiantuntemusta pidetään suurella arvossa, mikä edesauttaa tiedon leviämistä, Phuakluang sanoo. ■

Kirjoittaja on Pro-tukipiste ry:n tiedottaja.

Lisätietoja: www.saphaan.fi, www.pro-tukipiste.fi

Apua perhe- ja lähisuhdeväkivallan kaikille osapuolille

Pääkaupungin turvakoti ry:n henkilökunta on erikoistunut väkivaltatyöhön.

Pääkaupungin turvakoti ry tuottaa laitos- ja avopalveluja perhe- ja lähisuhdeväkivallan kaikille osapuolille.

Pääkaupungin turvakoti ry on vuonna 1978 perustettu yhdistys. – Ehkäisemme perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa ja toisaalta korjaamme väkivallan aiheuttamia vaurioita. Henkilökuntamme on erikoistunut nimenomaan väkivaltatyön kysymyksiin, kertoo yhdistyksen toiminnanjohtaja **Karola Grönlund**.

Pääkaupungin turvakoti ry:llä on neljä toimintamuotoa: turvakoti, valvottuja lasten tapaamisia, avo- ja asumisyksikkö ja miehille suunnattu Jussi-tö.

Yhdistyksessä työtä tehdään Raha-auto-maattiyhdistyksen, joidenkin säätiöiden ja yhdistysten sekä Helsingin kaupungin tuella ja satunnaisten lahjoitusten turvin.

Lyhytaikaista turvaa turvakodista

Pääkaupungin turvakoti on tarkoitettu lähisuhteessaan väkivaltaa kohdanneille lyhytaikaiseksi turvapaikaksi silloin, kun kotiin jääminen on mahdotonta väkivallan, uhkailun tai pelon vuoksi. Turvakodin henkilökunta vastaa ympärivuorokautisesti perhe- ja lähisuhdeväkivallan kriisipuhelimeen.

Turvakoti tarjoaa mahdollisuuden turvalliseen asumiseen ja tukea akuutista kriisistä selviytymisessä. Se antaa myös mahdollisuuden irtautua väkivaltakierrosta ammattilaisten avustamana.

– Pyrimme vahvistamaan asiakkaan omia voimavaroja. Autamme häntä asettamaan omia tavoitteita ja tuemme niiden saavuttamisessa, Karola Grönlund sanoo.

Jussi-töön toimipiste Itä-Pasilassa. Miehille suunnatun työn ajatuksena on, että väkivaltaisesta tai uhkaavasta käyttäytymisestä on mahdollista päästä irti. Kuva Pääkaupungin turvakoti ry.

Lapsi etusijalla

Turvakodissa tehtävässä lapsityössä tavoitteena on saada lasten kokemukset näkyviksi ja huomioonotetuiksi, kun perheen tulevaisuutta suunnitellaan.

– Perheiden kanssa tehtävässä työssä lapsi on etusijalla, Grönlund painottaa. – Sukupolvelta toiselle siirtyvän väkivaltakierroksen katkaiseminen on tärkeä tavoite työskentelyssä.

Lasten kanssa työskentelevät lapsityöntekijä sekä lasten ja nuorten psykologi. Turvakotijakson jälkeen yhdistyksen lasten ja nuorten psykologi voi tavata lapsia jälkihuoltona.

Joskus lapsi ei voi tavata etävanhempaansa turvallisesti ilman ulkopuolista valvontaa. Silloin järjestetään valvottuja tapaamisia, joissa sosiaalialan ammattilaiset huolehtivat lasten turvallisuudesta. Tapaamisten valvonta perustuu kärkeäoikeuden tai sosiaaliviranomaisen päätöksiin ja ne järjestetään turvakodin tiloissa.

Avotyö tukee kohti uutta elämää

Yhdistyksen Kontulassa sijaitseva avo- ja asumisyksikkö Kilpola on usein seuraava askel turvakodin jälkeen. Asumisyksikössä aikuiset ja lapset saavat ammatillista tukea henkiseen selviytymiseen ja käytännön asioiden hoitoon. Asumisyksikössä on maahanmuuttajatyön erityisosaamista.

Avotyössä autetaan väkivallan uhriksi joutuneita tai väkivaltaa käyttäviä naisia. Avopalvelu on yksilötapaamisia ajanvarauksella ja palvelu on asiakkaalle maksutonta.

Avopalvelu on selviytymisen tukemista

turvakodin jälkeen. – Toki avopalvelun asiakkuus voi alkaa myös ilman turvakotijaksoa apua tarvitsevan asiakkaan yhteydenoton perusteella, väkivaltatyöntekijä **Seija Kilpinen** kertoo.

Jussi-tö tukee väkivallan lopettamista

Yhdistyksen Jussi-töön toimipiste sijaitsee Itä-Pasilassa. Töön kohteena ovat väkivaltaa käyttävät tai sen kohteena olevat miehet. Tavoitteena on väkivallan käytön lopettaminen perheessä tai lähisuhteessa.

Lähtöajatuksena on, että väkivaltaista tai uhkaavasta käyttäytymisestä voi päästä irti. Jussi-tööhön hakeutuminen on pyritty tekemään miehelle mahdollisimman helpoksi. Asiakkaaksi voi tulla ottamalla itse yhteyttä ja tapaamiset ovat asiakkaalle maksuttomia.

Jussi-tö on ensisijaisesti keskustelua apua asiakkaille ja heidän perheilleen.

Jussi-tö muodostaa kokonaisuuden yhdessä yhdistyksen turvakoti- ja avotyön kanssa. – Näin voimme työskennellä kaikkien perheenjäsenten tai esimerkiksi pariskuntien kanssa samanaikaisesti, Karola Grönlund kertoo.

Vuonna 2009 Kilpolan avotyö ja Jussi-tö auttoivat yhteensä noin 220:aa asiakasta.

Matala kynnyks tulla

– Avotyö on matalan kynnyksen palvelua, jonne asiakas voi varata ajan. Hänelle tarjoutuu mahdollisuus keskustella ja pohtia, millainen rooli väkivallalla hänen elämässään on. Keskustelujen kautta asiakas voi tiedostaa ja tunnistaa väkivallan vaikutusta itseensä, lapsiinsa ja muihin läheisiin, Seija Kilpinen kuvaa.

– Työhön kuuluu yksilö-, ryhmä-, pari- ja perhetapaamisia. Teemme paljon yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa, joilla on tavoitteena väkivaltaan puuttuminen, sen ennaltaehkäisy ja väkivaltakierroksen katkaisu.

Lisäksi Pääkaupungin turvakoti ry:n avotyön tiimi tarjoaa koulutusta, konsultointia ja osallistuu lähisuhdeväkivaltaa käsitteleviin työryhmiin ja ottaa kantaa julkisuudessa käytävään lähisuhdeväkivaltakeskusteluun.

”Asiakkaan ei tarvitse tietää mitä haluaa”

– Asiakkaaksi tullessa ei tarvitse tietää tarkasti mitä haluaa. Ratkaisuja ei tarvitse heti kyetä tekemään. Ne löytyvät aikanaan työskentelyn kuluessa, Seija Kilpinen sanoo.

Kilpinen tähdentää, että lähisuhdeväkivalta vaikuttaa kaikkien perheenjäsenten hyvinvointiin.

– Lähisuhdeväkivaltaa ei edelleenkään kuitenkaan tunnisteta esimerkiksi neuvoloissa. Väkivallasta on niin henkilökunnan kuin asiakkaankin vaikea puhua.

– Jotkut asiakkaistamme kertovat olleensa hoidossa esimerkiksi masennuksen takia. On osoittautunut, että masennus on johtunut tilanteesta kotona.

– Kun autamme aikuisia tiedostamaan lähisuhdeväkivallan vaikutuksia, voi olla mahdollista katkaista kenties useamman sukupolven kestänyt väkivallan ketju. Vanhempia auttamalla autamme heitä olemaan paremmin vanhempina lapsilleen.

Työskentelyn avulla asiakas saa vahvistusta siinä, että muutokset omassa itsessä ja omassa elämässä ovat mahdollisia.

– Asiakas tulee kuulluksi oman totuutensa kanssa. Hän huomaa, että elämässä on vaihtoehtoja kohti parempaa elämää, jos niitä vain uskalltaa tarkastella, Kilpinen sanoo.

Niitä, jotka miettivät omaa tilannettaan, väkivaltatyöntekijä kehottaa ottamaan sen ensimmäisen askeleen.

– Ota yhteyttä, apua ja tukea on saatavilla! ■

Lisätietoja ja apua:

Toiminnanjohtaja
Karola Grönlund, 09 4777 1810,
toimisto@paakaupunginturvakoti.fi

Väkivaltatyöntekijät
Seija Kilpinen, 050 301 0748
Riitta Högel, 050 592 3026

Jussi-töntekijät
Matti Kupila, 050 324 9168
Antti Palmu, 050 526 0344

Turvakodin kriisipuhelin: 09 4777 180

Kontulassa sijaitseva Kilpola tarjoaa aikaisän turvakodista lähteneille asuntoa tarvitseville. Asuminen on määräaikaista ja siihen liittyy aina tavoitteellinen työskentely väkivallasta ja sen vaikutuksista eroon pääsemiseksi. Kuva Pääkaupungin turvakoti ry.

► ”Lähtöajatuksena on, että väkivaltaisesta tai uhkaavasta käyttäytymisestä voi päästä irti.”

Kunniakysymys ei ole aina maahanmuuttajaperheen sisäinen asia, sillä painostusta voi tulla koko suvun puolelta tekijää kohtaan. Kunnian menetyksestä voidaan selvittää keskustelemalla perheen sisällä, mutta tiedon vuotaessa piirin ulkopuolelle asia ei ole enää perheen yksityinen.

tetään yhteisön sisällä. Kunniamurhalla ensisijaisesti välitetään perheen ulkopuolisille viesti, että uhrin häpeällinen käytös on torjuttu. Perinteinen kunniankeskeinen yhteisö periaatteessa hyväksyy kunniamurhan, vaikka voi olla tietysti joitakin yksilöitä, jotka eivät sitä hyväksy. Kunniamurha on äärimmäinen väkivaltaumuoto, jolla pyritään palauttamaan menetetty kunnia, hän korostaa.

Tilanne Suomessa

Suomen maahanmuuttajayhteisöissä ei toistaiseksi ole poliisin tietojen mukaan tapahtunut yhtään kunniamurhaa. Suomessa asuvien maahanmuuttajien parissa on tapahtunut uhkaavia tilanteita, jotka toisaalla ja erilaisessa ympäristössä olisivat voineet johtaa jopa kunniamurhaan.

– Kunniamurha on kunniaan liittyvien konfliktien äärimuoto. Kunniaan liittyvät konfliktit ovat moniulotteisia tilanteita ja siksi niihin on suhtauduttava aina ta-pauskohtaisesti, Karimi muistuttaa.

Yhteisöjen jäsenten ohella kunniaan liittyviin konflikteihin Suomessa puuttuvat muun muassa koulujen henkilökunta, sosiaali- ja terveysviranomaiset sekä poliisi. Ihmisoikeusliiton haitallisiin perinteisiin erikoistuneet asiantuntijat toimivat viranomaisten tukena.

– Muuttuvan arjen vaatimia uusia ratkaisuja kunniaan liittyviin ilmiöihin syntyy yhteisöissä jatkuvasti. Suurin osa yhteisöistä ja perheistä löytää uusia toimintatapoja eivätkä kunniaan liittyvät ilmiöt eskaloitu niin helposti konflikteiksi. Kaikki perheet ja yhteisöt eivät kuitenkaan kykene vastaamaan arjen haasteisiin. Suomessa toimimat-tomat perinteiset asenteet aiheuttavat konflikteja yhteisöissä sekä perheen ja viranomaisten välillä. Ratkaisujen löytäminen näihin konfliktitilanteisiin on erittäin tärkeää. Vakavimmillaan tilanne on henkilökohtaista koskemattomuutta ja itsemääräämisoikeutta koskettava ihmisoikeusloukkaus, Rebwar painottaa huolestuneena.

Hän lisää, että näitä konflikteja voidaan ratkaista rauhanomaisesti neuvottelemalla. Yhteisöjen asennemuutokseen tähtäävän ennaltaehkäisevän työn kautta on mahdollista ratkaista kunniaan liittyviä konflikteja pysyvällä tavalla.

Neljä konfliktitilannetta

Rebwar Karimi kertoo, että heidän koke-

mustensa valossa voidaan puhua neljästä eri konfliktitilanteesta:

1. Tilanne, jossa radikaalisten elämäntaparatkaisujen johdosta perheen osapuolten suhde saattaa johtaa kriisiin tulevaisuudessa.

2. Tilanne, jossa kunniaan liittyvän konfliktin merkeistä huolimatta konfliktin osapuolet haluavat jatkaa yhteistä elämää.

3. Tilanne, jossa fyysistä väkivaltaa ei ole tapahtunut, mutta osapuolten suhde on jo kunniaan liittyvistä asioista johtuen muutoin kriisissä.

4. Tilanne, jossa väkivaltaa on tapahtunut ja konfliktin osapuolet ovat ikään kuin tekijän ja uhrin rooleissa.

Se, miksi Suomessa ei ole tapahtunut vielä kunniamurhia, ei Karimin mukaan johdu siitä, että Suomen maahanmuuttajat ajattelisivat perheen tai yhteisön kunniakysymyksistä eri tavalla kuin perinteisistä kulttuureista tulevat yhteisöt muissa Euroopan maissa.

– Suomen maahanmuuttajayhteisö on vielä suhteellisen pieni. Tällä tapahtuu kuitenkin muun muassa pakkoavioliit-toja, ja myös naisten liikkumisen ja opiskelun rajoittamista. Siellä missä on kunniaan liittyviä konflikteja tai kunnia-väkivaltaa, on myös kunniamurha mahdollinen, hän toteaa.

Kulttuurien kohtaaminen

Maahanmuuttajayhteisö näkee usein uuden yhteiskunnan uhkaavan omaa kulttuuriaan. Tulijoilta voi ottaa aikansa ymmärtää esimerkiksi täällä Suomessa kaduilla olevia vapaamielisiä mainoksia ja avointa alkoholin käyttöä.

– Maahanmuuttajanuoret saavat luonnollisesti omaan kulttuuriinsa erilaisia vaikutteita muun muassa koulusta ja ympäristöstä, joissa he viettävät päivän-sä ilman vanhempiensa valvontaa. Nuoret saattavat kokea elävänsä kahdessa todellisuudessa. – Kodin sisäinen kulttuuri voi erota suomalaisen yhteiskunnan todellisuudesta monin tavoin, Karimi toteaa.

Hän jatkaa, että tällaisissa tilanteissa nuorten vanhempiensa pelkäävät menettävänsä lapsensa, koska nämä ottavat esimerkkiä valtaväestön käyttäytymisestä. Jotta näin ei tapahtuisi, vanhemmat yrittävät rajoittaa ja kontrolloida lapsiaan.

– Tällöin puhutaan kunniaan liittyvästä henkisestä väkivallasta. Näissä tilanteis-

Kunniaväkivallan syvät juuret

Teksti: Minna Korva-Perämäki

Kun puhutaan kunnia-väkivallasta, kunnia-käsitteellä viitataan yhteisölli-seen arvostukseen.

Kunniakäsitteellä on vahva merkitys perinteisissä yhteiskunnissa ja yhteiskunnissa, joissa on vahva kollektiivinen ajattelutapa. Kunniallisuus yhteisön silmissä luo pohjaa yksilön statukselle, jota ilman hänen

täysjäsenyytensä yhteisössä on uhattuna. Kunnian palauttaminen on käyttäytymismallina ajankohtainen olosuhteessa, jossa perhe tai yhteisö kokee menettäneensä kasvonsa, eikä tilanne ole enää ratkaistavissa muuten kuin yhteisön perinteisten tapojen mukaisesti.

Kunniaväkivaltaa ei saa sekoittaa esimerkiksi suomalaisten keskuudessa tapahtuvaan lähisuhdeväkivaltaan.

Vanha kulttuuri

Perinteisen miesvaltaisen kulttuurin peruspilarina on ajatus, että nainen on miehensä, perheensä, sukunsa ja jopa koko

yhteisön omaisuutta. Kunniallisuuden kulmakivenä pidetään miesvaltaiseen arvomaailmaan nojaavaa sukupuolimoraalijärjestelmää.

Kunniaan liittyvissä asenteissa on kysymys perinteisestä patriarkaalisesta kulttuurista, joka syntynyt ennen islamia ja kristinuskoa.

Suomen Ihmisoikeusliiton Kitke!-projektin asiantuntija **Rebwar Karimi** korostaa sitä, että siveysperiaatteiden rikkomisen johdosta koettu yhteisöllinen

painostus ei johda vain häpeän tunteeseen, vaan se saattaa vaarantaa koko yhteisöllisen statuksen konkreettisesti tai

ainakin mielikuvituksen tasolla.

– Kunniaan liittyvä konflikti liittyy tilanteeseen, jossa perheeseen tai yhteisöön kuuluvaa jäsentä epäillään yhteisön siveysperiaatteista poikkeavasta teosta, joka aiheuttaa kriisin yhteisön sisäisissä suhteissa. Kunnian palauttaminen tarkoittaa vaarantuneen aseman uudelleen lunastamista kunniakeskeisen moraalijärjestelmän asettamien ehtojen mukaisesti, Karimi kuvaa.

Karimin mukaan kunniaväkivallan tekijä voi olla myös perheen ulkopuolinen jäsen.

– Erityisesti kunniamurhan tekijä pää-

→ ”Kunniasta ei tarvitse luopua, mutta kunniakäsityksen sisältö voi ja sen pitää muuttua.”

Suomen kurdi Rebwar Karimi toimii Suomen Ihmisoikeusliiton Kitke!-projektin asiantuntijana. Kolmivuotisen RAY:n rahoittaman hankkeen tavoitteena on kunniaan liittyvien konfliktien yhteisösovitellumallien kehittäminen yhteistyössä maahanmuuttajayhteisöjen kanssa.

Hanke toteutetaan yhteistyössä etupäässä niiden maahanmuuttajajärjestöjen ja uskonnollisten järjestöjen kanssa, jotka edustavat kunnia kulttuureista tulevia ihmisiä. Yhteistyön pohjana on kunnioitus yhteisöjen edustajia kohtaan sekä jokaisen ihmisen ihmisarvon ja ihmisoikeuksien loukkaamattomuus. Lähestymistapa on yhteisöjä ja perheitä ehyttävä. Hanke tekee yhteistyötä myös viranomaisten ja muiden yhteiskunnallisten toimijoiden kanssa.

Kuva: Terhi Hildén

► ”Kunniaan liittyviä konflikteja voidaan parhaiten vähentää edistämällä sukupuolten välistä tasa-arvoa eri yhteisöissä.”

sa vanhemmat rajoittavat muun muassa tyttöjen liikkumista ja heidän sosiaalista elämäänsä, Rebwar Karimi kuvailee.

Suomessa lastensuojelun ja poliisin väliintuloa on tavallisesti edeltänyt pitkittynyt perheen sisäinen konflikti. Myös suomalaisten keskuudessa voidaan tuntea vielä häpeää esimerkiksi lastensuojelun puuttuessa perheen sisäisiin tilanteisiin. Lastensuojelun tarkoituksena on kuitenkin aina auttaa perheitä ja ajatella aina lasten parasta.

– Maahanmuuttajataustaisessa perheessä suomalaisen lastensuojelun periaatteet saattavat kuitenkin poiketa heidän omasta ajattelutavastaan, mikä tuottaa lisää ongelmia, hän lisää.

Sukupuolitasa-arvon edistäminen tärkeintä

Karimi painottaa, että kunnian ei tarvitse luopua, mutta kunnia käsityksen sisältö voi ja sen pitää muuttua.

– Kunniaan liittyviä konflikteja voidaan parhaiten vähentää edistämällä sukupuolten välistä tasa-arvoa eri yhteisöissä. Samalla väkivallattomuuden periaatteen vakiinnuttaminen parantamalla yksilöiden konfliktinratkaisutaitoja on äärimmäisen tärkeä, olipa kyse sitten tyypillisestä suomalaisesta parisuhdeväkivallasta tai kunniaan liittyvästä väkivallasta, hän korostaa.

Kunniakysymyksiin perehtynyt Rebwar Karimi korostaa, että kunnia väkivaltaan voidaan parhaiten vaikuttaa puuttumalla yhteisössä ilmeneviin konflikteihin riittävän ajoissa.

Karimin keskeinen tehtävä Ihmisoikeusliiton Kitke!-hankkeessa on yhteisötoiminnan organisointi.

– Yhteisötoiminnalla tarkoitamme sellaisten yhteisöllisten toimintamuotojen kehittämistä, jotka edistävät maahanmuuttajayhteisöjen sisäistä itsekriittistä vuoropuhelua kohti haitallisten perinteiden kitkemistä yhteisöjen sisäisiin voimin. Tämän ohella koordinoim hankkeemme tarjoamaa koulutusta ja neuvontapalvelua, Karimi selventää toimenkuvaansa. ■

Rauhallista ja turvallista joulun aikaa toivottavat:

ASIANAJAJIA

ASIANAJAJA on asianajajaluetteloon hyväksytty lakimies, jolla on säädetty kokemus ja taito. Asianajajan toimintaa valvovat asianajajaliitto ja oikeuskansleri. Asianajajat antavat myös julkista oikeusapua kaikissa oikeudenkäyntiasioissa.

Asianajotoimisto Kristiina Kenttä

Hämeentie 17 A 65, 00500 HELSINKI
puh. 09 759 3036
www.lakikentta.fi

Asianajotoimisto Aasa-Law Oy

Vuorikatu 6 A 12, 00100 Helsinki
puh. 09-612 9240
www.aasa-law.fi

Asianajotoimisto Kari Aarrevuo Oy

Lauttasaarentie 28-30 2. krs, 00200 HELSINKI
puh. 09-278 8571, fax. 09-278 8572
Kari Aarrevuo 0500 449 534

Asianajotoimisto

Anttonen Leila Ilona

Pormestarinkatu 6 B II krs,
53100 LAPPEENRANTA
puh. 05 415 2607

Asianajotoimisto Markku Hiekkala Oy

Vespertie 6 B, 00320 HELSINKI
puh. 09 588 5377, fax. 09-587 9937
info@hiekkala.com

Turun oikeusaputoimisto

Aurankatu 12 A, Turku
puh. 010 366 0420

Asianajotoimisto hp & Laki

Kiilakiventie 1, 90250 OULU
puh. 050 917 7353, fax. 08-821 0999
harri.nevala@hplaki.fi www.hplaki.fi

Asianajotoimisto Isoluoma

Kirkkokatu 11 A 3, Oulu
puh. 08-534 7700
www.isoluoma.fi

Asianajotoimisto Oulun Seudun Lakipalvelut

Asemakatu 15 as 11, 90100 OULU
puh. 045 111 4456 asianajotoimisto@oslaki.fi
www.oslaki.fi

Asianajotoimisto Christian Holmsten

Vaasanpuistikko 22, 65100 Vaasa
Puh: 06 312 6511
www.ch-holmsten.com

Asianajotoimisto Juntura Oy

asianajaja@juntura.eu www.juntura.eu
Pekankatu 4 B 16, 96200 Rovaniemi
Toimisto: 0400-975 775 Lakimies: 0400-207 039

Asianajotoimisto

Maarika Hällström

puh. 09-275 4964, gsm. 0400-706238
maarika.hallstrom@kolumbus.fi

Asianajotoimisto Eeva Lehtonen Oy

Pohjoiskauppatori 1 B, 28100 Pori
puh. 02-631 0800, fax. 02-633 6115

Asianajotoimisto Tuula Ylinen Oy

Tempelkatu 4 A, 00100 HELSINKI
puh. 09-42817000

Asianajotoimisto Harsia & Tarvainen Ky

Hatanpään valtatie 6 A 6, 33100 TAMPERE
puh. 03 348 7400
asianajotsto@harsia-tarvainen.fi

Asianajotoimisto Timo Savolainen,

Helsingintie 5, 24100 Salo
puh. (02) 7333 999
timo.savolainen@lakisalo.net
www.lakisalo.net

Asianajotoimisto Laurikainen & Haavisto Oy

Asianajotoimisto Mika Ylönen Oy

Yliopistonkatu 29 cb 26, 20100 Turku
puh. 02-279 1300

Takalan Asianajotoimisto

Jukka Leppänen Oy

Seinäjoki puh. 06-414 7303
www.aatsto-takala.fi

Asianajotoimisto Ristikangas & Kinnunen Oy

Vaasanpuistikko 18 4.krs, 65100 Vaasa
Koulukatu 12, 60100 Seinäjoki
Vaasa: 06-312 0250, fax. 06-312 0255 www.ristikangas.fi

Huomauksia YK:n CEDAW-komitealta

Hallitus päätti laatia naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelman, kun se hyväksyi tasa-arvo-ohjelman vuosiksi 2008–2011. Suomessa ei ole ollut tähän aiheeseen yksinomaan paneutunutta toimintaohjelmaa vuosina 1998–2002 toteutetun naisiin kohdistuvan väkivallan ja prostituution ehkäisyhankkeen jälkeen. Suomi on saanut asiasta huomautuksia Naisten oikeuksien sopimuksen komitealta (CEDAW-komitea). Uusi ohjelma on valmisteltu yhteistyössä sisäasiainministeriön, oikeusministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja ulkoasiainministeriön kanssa. Valmistelua koordinoi Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Sisäisen turvallisuuden ministeriryhmä hyväksyi ohjelman kesäkuussa 2010. Ministeriryhmä päätti, että ministeriöt laativat toimeenpanosuunnitelman toimenpiteiden toimeenpanemiseksi. Kukin ministeriö arvioi mahdollisuudet toimenpiteiden toteuttamiseen ja rahoittamiseen kehystensä puitteissa.

Ohjelman koordinaatiosta vastaa THL, jonka tehtävänä on Suomessa koordinoida valtakunnallista lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyötä. Seurannasta vastaa valmistelusta vastannut virkamiestyöryhmä.

Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelma käynnistynyt

► Naisten kohtaaman väkivallan vähentämiseksi on käynnistynyt viisivuotinen ohjelma. Yksi ehdotetuista toimenpiteistä on matalan kynnyksen palvelujen kehittäminen koko maahan seksuaalisen väkivallan uhreiksi joutuneille naisille ja tytöille.

Teksti: Sirpa Marttila

Suomessa on käynnistetty valtakunnallinen naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelma. Viisivuotinen ohjelma paneutuu väkivallan ehkäisyyn, uhrin tukeen sekä rikoksentehtäjän saattamiseen vastuuseen teoistaan.

Vuosina 2010–2015 toteutettavan ohjelman perustana on arviointi naisiin kohdistuvasta väkivallasta sekä aiemmissa hankkeissa vähälle huomiolle jääneistä kehittämisalueista. Valmistelussa on otettu huomioon Suomea sitovat kansainväliset sopimukset ja velvoitteet.

Usein piilorikollisuutta

Naisiin kohdistuva parisuhdeväkivalta ja seksuaalinen väkivalta ovat tyypillisesti piilorikollisuutta. Poliisille tehdään ilmoitus vain noin 10 prosentissa tapauksista, arvioidaan naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelman julkaisussa. On kuitenkin mahdollista, että seksuaalinen väkivalta tulee nykyisin aiempaa useammin ilmi. Ainakin se on yleistynyt: 18–74-vuotiaista naisista joka viides oli vähintään kerran elämänsä aikana pakotettu tai yritetty pakottaa seksuaaliseen kanssakäymiseen.

Erityisen alistetussa asemassa ovat parisuhdeterrorin eli pitkään jatkuneen väkivallan ja kontrollin alla elävät naiset. Jatkuva pelossa eläminen vaikuttaa uhrin psyykeen, jolloin väkivallan tekijästä irrottautuminen ilman ulkopuolista apua on vaikeaa.

Vakavaa, henkikiroksiin päätyvää parisuhdeväkivaltaa ei ole pystytty olennaisesti vähentämään, vaikka useimmiten taustalla on toistuvia väkivallan tekoja. Vuosina 2003–2008 parisuhteessa surmattiin keskimäärin 23 naista vuodessa. Kuolemaan johtaneissa parisuhdeväkivaltatapauksissa uhri on yleensä nainen (80 %).

Ero väkivaltaisesta kumppanista ei aina merkitse väkivallan loppumista. Tutkimusten mukaan runsaat puolet parisuhteessa väkivaltaisista miehistä on käyttäytynyt väkivaltaisesti eron jälkeenkin. Tästä voi seurata turvallisuusriskejä esimerkiksi lasten tapaamistilanteissa.

Ponnisteluja samaan suuntaan

Kehittämispäällikkö Minna Piispa THL:stä sanoo, että uusi naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelma vastaa YK:n CEDAW-komitealta saatuihin huomautuksiin ja kokonaisvaltaisen valtakunnallisen strategian tarpeeseen.

Kokonaisvaltainen lähestymistapa tarkoittaa sitä, että ohjelma sisältää toimenpiteitä naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä, uhrin suojelemisesta ja tukemisesta sekä rikoksentehtäjän saattamisesta vastuuseen teoistaan. Toimenpite-ehdotuksia on yhteensä 66.

– Tavoitteena on, että eri sektorit tekisivät ponnisteluja samaan suuntaan, Minna Piispa sanoo.

– Naisiin kohdistuva väkivalta ei ole minkään yksittäisen tahon asia, vaan se koskee useita hallinnonaloja ja toimijoita, ei esimerkiksi pelkästään poliisia. Poikkihallinnollisuus on ohjelman toteutuksessa sekä rikkaus että haaste.

Ohjelman tavoitteena on

- puuttua väkivaltaan ennakoivasti vaikuttamalla asenteisiin ja käyttäytymismalleihin
- ehkäistä väkivallan uusiutumista parantaa seksuaalisen väkivallan uhrien asemaa ja heille tarjottavaa kriisiapua ja tukea
- kehittää keinoja tunnistaa haavoittuvassa asemassa olevien naisten kokemaa väkivaltaa
- lisätä viranomaisten ja ammattilaisten tietoa ja osaamista naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä ja uhrin auttamisesta.

Rahoitus kysymysmerkki

Tasa-arvo- ja ihmisoikeusjärjestöt ovat jo ilmaisseet huolensa, lunastetaanko lupaukset naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämiseksi vain paperilla, kun ohjelman toteuttamiseen ei ole varattu riittävää rahoitusta. Toteutuessaan ohjelman lukuisten toimenpiteiden uskotaan kyllä tuottavan myönteisiä tuloksia.

Ohjelmassa todetaan, että osa ehdotetuista toimenpiteistä voidaan toteuttaa ilman erillistä rahoitusta. Toimenpiteille on suunniteltu vastuutaho ja aikataulu, mutta ei rahoituslähdeä. Minna Piispa myöntää, että ihannetilanteessa ohjelmalle olisi osoitettu määräraha. Hänen mukaansa useat toimenpiteistä ovat kuitenkin sellaisia, että ne voidaan toteuttaa ilman erillisiä rahoitusta.

– Palvelujen kehittäminen vaati eniten rahoitusta, ja siinä ohjelman pitkä kesto on eduksi. Uskon myös, että tulossa olevasta hallituksen vaihdoksesta huolimatta tahtotila löytyy ohjelman toteuttamiseen.

Ehdotetut toimenpiteet ulottuvat lain-

säädännön uudistuksesta pienempiin konkreettisiin parannuksiin. Mukana on paljon koulutusta ja muuta osaamisen kehittämistä. Hyviksi osoittautuneita toimintamalleja halutaan levittää laajempaan käyttöön.

– Muissakin maissa vastaavissa ohjelmissa on ollut mukana hyvin eri tason toimenpiteitä ja näin varmasti on hyvä ollakin, Minna Piispa sanoo. Osa ohjelmaan kirjatusta asioista on ollut vireillä jo aiemmin.

Kohderyhmäajattelua

Ohjelmassa ehdotetaan kartoituksia uhreille tarjolla olevien tukitoimenpiteiden tarjonnasta ja saatavuudesta. Lisäksi ehdotetaan selvityksiä eri erityisryhmien ja erityisen haavoittuvassa asemassa olevien, kuten vammaisten naisten, etnisten vähemmistöryhmien ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien naisten, kohtaamasta väkivallasta, josta on vähän tietoa.

Ohjelman julkaisun mukaan (s. 49) ”kolmannen sektorin tarjoamat väkivallan tai muiden rikosten uhrien tukipalvelut eivät riittävästi huomioi vammaisten, etnisten tai kulttuuristen vähemmistöjen sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien olosuhteita ja erityistarpeita, eikä palveluja markkinoida kohdennetusti näille ryhmille. Tämä olisi tärkeää palveluihin hakeutumiskynnyksen madaltamiseksi.” Nämä asiat vaativat toteutuakseen taloudellisia edellytyksiä.

Huomio seksuaaliseen väkivaltaan

Ohjelmassa panostetaan seksuaalisen väkivallan uhrien aseman parantamiseen. Tavoitteena on muun muassa kehittää matalan kynnyksen palveluja koko maahan seksuaalisen väkivallan uhreiksi joutuneille naisille ja tytöille. Tyttöjen Talo -toiminnan tapaan.

Suomessa sukupuoliyhteyteen pakottaminen, seksuaalinen hyväksikäyttö eräissä tilanteissa ja pakottaminen seksuaaliseen tekoon ovat asianomistajarikoksia, joissa rikosprosessin käynnistyminen edellyttää uhrin rangaistusvaatimusta. Raiskauksen uhrilla on myös omasta tahdostaan mahdollisuus pyytää, ettei syytetä nostettaisi. Ohjelmassa esitetään, että syyteoikeuden järjestelyä seksuaalirikosten osalta arvioitaisiin uudelleen. Kysymys on vakavista rikoksista, joiden tekijä voidaan tuomita usean vuoden vankeusrangaistukseen. Lisäksi rikoksen asianomistajaluonne saattaa jättää uhrin alttiiksi rikoksentehtäjän painostukselle. Samoin esitetään selvitetäväksi, onko tarvetta muuttaa seksuaalirikoksen tunnusmerkistöä tilanteissa, joissa tekijä

► On arvioitu, että poliisille tehdään ilmoitus vain noin 10 prosentissa naisiin kohdistuneista väkivaltatapauksista.

käyttää hyväkseen toisen erityistä heikkoutta tai muuta turvatonta tai avutonta tilaa, tai vastuullista asemaansa. Seksuaalisen itsemääräämisoikeuden suojaamisen kannalta ei tulisi antaa merkitystä sille, mistä syystä uhri on kykenemätön puolustamaan itseään tai ilmaisemaan tahtoaan. Oikeusministeriössä on jo valmisteilla lainmuutosvalmistelu puolustuskyvyyttömään henkilöön kohdistuvan sukupuoliyhteyttä koskevan teon säätämisestä raiskaukseksi.

Ohjelman julkaisussa arvioidaan, että seksuaalisen väkivallan uhrien oikeuteen saada asianmukainen oikeuslääketieteellinen tutkimus ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota. Konkreettisena toimenpiteenä uhrien oikeudellisen aseman parantamiseksi esitetään, että laadittaisiin määräys oikeustieteellisten näytteiden ottamisesta ja säilyttämisestä. Näytteenottovälineistön saatavuudesta ja oikeuslääketieteellisten näytteiden säilytyksestä on vaihtelevia käytäntöjä. Pahimmillaan oikeuslääketieteellinen tutkimus jää tekemättä. Esimerkiksi kaikissa terveyskeskuksissa näytteitä ei oteta uhrilta, mikäli hän ei tee rikosilmoitusta.

– Raiskauksen jälkeisessä tilanteessa uhri saattaa jättää rikosilmoituksen tekemättä. Kun tapahtuneesta on kulunut aikaa, hän saattaa olla valmis rikosilmoituksen tekoon. Silloin on tärkeää, että oikeuslääketieteellinen tutkimus on alun perin tehty asianmukaisesti, Minna Piispa sanoo.

Ehkäisyn ja kierteen katkaisun näkökulma

Väkivaltaa ennalta ehkäiseviä toimenpiteitä suunnataan koko väestölle tai laajoille ryhmille (oppilaitokset, mediakampanjat), tietyille oletetuille riskiryhmille (asennekasvatusta siviilipalvelusmiehille ja varusmiehille) ja väkivallan tekijöille. Parisuhdeväkivallan uusiutumisen eh-

käisyssä kehitetään moniammatillista riskienarviointia (MARAK) valtakunnallisesti. MARAK-mallin avulla vakavaan lähisuhdeväkivaltaan voidaan puuttua varhaisessa vaiheessa.

Oikeustieteellinen tutkimuslaitos ja Poliisiammattikorkeakoulu selvittävät lähestymiskiellon toimivuutta. Tällä hetkellä lähestymiskiellon noudattamisen valvonta on pitkälti kiellolla suojatun varassa. Lisäksi viranomaisia ohjeistetaan lähestymiskiellon mahdollisuuksista uhrin turvallisuuden varmistamiseksi: tähän mennessä käytännössä vain poliisi on tehnyt esityksiä lähestymiskiellosta. Lainsäädännön mukaan myös syyttäjät ja sosiaaliviranomaiset voivat hakea lähestymiskielloa.

Väkivaltakierteen katkaisemiseksi kehitetään valtakunnallisesti koordinoituja yhteistyömalleja, jotta esimerkiksi poliisi, kotouttamistyötä tekevät sekä päihde- ja mielenterveyspalvelut voivat ohjata väkivallan tekijöitä väkivallan katkaisuohjelmiin. Lisäksi halutaan edistää väkivallan katkaisuohjelmiin osallistumista rangaistuksen täytäntöönpanon yhteydessä ja vankeudesta vapautuen siirryttäessä.

Palveluja väkivallan uhreille

Väkivalta pitäisi pystyä tunnistamaan julkisissa peruspalveluissa, jotta niissä pystyttäisiin ohjaamaan uhri erityispalveluihin. Ohjelmassa esitetään, että Suomeen perustettaisiin alueellisia väkivallan ehkäisytyöhön erikoistuneita osaamis- ja palveluyksiköjä. Lisäksi halutaan parantaa lähisuhde- ja perheväkivaltatyön koordinoitua kuntatasolla.

Väkivallan uhrien asemaa halutaan parantaa sosiaalihuoltolainsäädäntöä uudistamalla. Lakiin halutaan kirjata velvoite järjestää väkivallan uhreille tarjottuja akuuttipalveluja, kuten turvakotipalvelua, sekä erityispalveluja ja

pitkäkestoista tukea, esimerkiksi terapiapalveluja. Pitkäkestoista tukea järjestetään yhteistyössä kuntien, seurakuntien ja järjestöjen kesken.

Turvakodeille laaditaan valvontasuunnitelma ja laatukriteerit. Valvonnan avulla luodaan yhtenäiset valtakunnalliset toimiluvan edellytykset. Tällä hetkellä maassamme on 21 pääosin yhdistyspohjaista turvakotia. Suomi ei täytyä turvakotitarjonnasta annettuja suosituksia, sillä tarjolla tulisi olla yksi turvakodin perhepaikka 10 000 asukasta kohti. Sisäisen turvallisuuden ohjelman tavoitteena on valtakunnallistaa turvakotipalvelut. Aiheesta tehdyn selvityksen mukaan valtion tulisi myöntää kunnille valtionosuus turvakotipalvelujen järjestämiseen. ■

Lähde: Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelma. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2010:5, 84 s.

Lisätietoja: kehittämisspäälikkö Minna Piispa, THL, minna.piispa(at)thl.fi

Kommentti

Toteuttamiseen tarvitaan taloudellisia voimavaroja

Rikosuhripäivystyksen toiminnanjohtaja **Petra Kjällman** pitää naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelmaa hyvänä, kunnianhimoisena ja tarpeellisena.

– Toteuttamiskelpoisuus on kuitenkin kyseenalaista ilman toteuttamiseen osoitettuja taloudellisia voimavaroja.

– Nykyinen ja arvioitu tuleva talous Suomessa on lähivuosina niin tiukka, että millään taholla ei ole ylimääräistä aikaa muiden tehtävien ohella tehdä uusia asioita. Ylimääräinen tai turha on jo höylätty pois. Tarvearviointikaan ei ole avuksi, sillä sekin työväline on jo otettu aktiiviseen käyttöön.

Kjällman arvioi, että ohjelmat ilman rahoitusta, niin kuin tämäkin, ovat suuressa vaarassa jäädä vain paperille.

– Ohjelma ilman rahoitusta voi olla hetkellinen helpotus. Asialle on tehty jotain – on tehty ohjelma. Kun selailen ohjelmassa suunniteltuja toimenpiteitä, en löydä paljoakaan sellaista, mitä voitaisiin toteuttaa ilman kuluja. Jonkun on maksettava tekemisestä aiheutuvat kulut.

– Onko sitten niin, että jotain muuta priorisoitua jätetään tekemättä, kun ohjelmaa toteutetaan? Kenen tehtävä on päättää mitä voidaan jättää tekemättä ja mikä niiden merkitys on ja kenelle, Kjällman pohtii. ■

Internet versio

Kansallinen ihmiskaupparaportti

Ihmiskaupan uhreja ei tunnisteta

Ihmiskaupan vastaisen toiminnan suurin haaste on uhrien tunnistaminen.

Ihmiskaupan uhrit jäävät usein kokonaan tunnistamatta tai heitä ei ainakaan tunnisteta ihmiskaupan uhreiksi. Tällöin uhrit jäävät ilman oikeuksia, jotka heille lain mukaan kuuluisivat.

Tuore kansallinen ihmiskaupparaportti nostaa uhrien tunnistamisen keskeisimmäksi haasteeksi ihmiskaupan vastaisessa toiminnassa.

– Valitettavasti viranomaisetkaan eivät aina tunnista ihmiskauppaa, vaikka uhri itse siitä kertoisikin, toteaa kansallisena ihmiskaupparaporttoijana toimiva vähemmistövaltuutettu **Eva Biaudet**.

Toistaiseksi Suomessa on tunnistettu vain muutamia kymmeniä ihmiskaupan uhreja. Tämä on todennäköisesti vain murto-osa uhrien todellisesta määrästä. Ihmiskaupassa tapahtuvan julman hyväksikäytön eri piirteitä ei välttämättä osata yhdistää tapauksiin ja epäillä ihmiskauppaa.

Kattava raportti

Kansallisena ihmiskaupparaporttoijana vuodesta 2009 lähtien toiminut vähemmistövaltuutettu julkaisi ensimmäisen raporttinsa ihmiskaupasta tämän vuoden kesäkuussa.

– Toivon, että raportti lisää laajalti tietoisuutta ihmiskaupasta ja edistää ihmiskaupan uhrien oikeuksien toteutumista, sanoo ihmiskauppa-asioista vastaava ylitarkastaja **Venla Roth** vähemmistövaltuutetun toimistosta.

Vähemmistövaltuutettu arvioi raportissa muun muassa ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän toimintaa sekä uhrien maassa oleskeluun ja maasta poistamiseen liittyviä menettelyjä siitä näkökulmasta, miten hyvin viranomaistoiminnassa tunnistetaan ihmiskaupan uhrin. Raportti antaa noin 30 toimenpidesuositusta, jotka koskettavat niin lainsäädäntöä kuin viranomaiskäytäntöjäkin.

Ihmiskaupalla useita muotoja

Hallituslähteiden ja järjestöjen arviot maailmanlaajuisesta uhrimäärästä vaihtelevat puolen miljoonan ja neljän miljoonan ihmiskaupan uhrin välillä vuosittain. Suomen ensimmäisessä ihmiskaupan vastaisessa toimintasuunnitelmassa vuonna 2005 Suomen arvioitiin olevan vuosittain jopa satojen ihmiskaupan uhrien kauttakulku- ja kohdemaat.

Ihmiskaupan uhreja voidaan käyttää hyväksi seksuaalisesti esimerkiksi prostituutiossa tai muussa seksiteollisuudessa ja -viitteessä, kuten pornografian tuotannossa. Uhrien hyväksikäyttö voi olla myös työperäistä. Uhreja voidaan riistää saattamalla heidät velkasuhteeseen tai hyötymällä heidän velkaantuneisuudesta, maksamalla liian alhaista palkkaa, teettämällä kohtuuttoman pitkiä työpäiviä ilman eri korvausta, laiminlyömällä heille kuuluvia lomaoikeuksia ja asuttamalla heitä ala-arvoisissa olosuhteissa.

Ihmiskauppa voi olla myös elinten ja kudosten kauppaa taloudellisessa hyötymistarkoituksessa, pakkoavioliittoja, adoptiokauppaa ja velkavankeuteen saattamista. Ihmiskaupan uhrin ovat naisia, lapsia ja miehiä.

Tunnistettuja tapauksia Suomessa vähän

Ihmiskauppa sekoitetaan usein läheisiin miöihinsä. Uhreja kohdellaan pikemmin laittomina maahantulijoina, salakuljettuina siirtolaisina, prostituoituina tai

Kuvan taulussa YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen ensimmäinen artikla: "Kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan. Heille on annettu järki ja omatunto, ja heidän on toimittava toisiaan kohtaan veljeyden hengessä." Ihmisoikeuksien julistuksen neljäs artikla kieltää orjuuden, johon ihmiskauppaa voidaan verrata: "Ketään ei saa pitää orjana tai orjuutettuna, kaikki orjuuden ja orjakaupan muodot on kiellettävä."

luvattomina työntekijöinä kuin hyväksikäyttöä kohdanneina ihmiskaupan uhreina. Siksi viranomaisten tietoon tulleet ja ihmiskaupaksi tunnistetut tapaukset ovat todennäköisesti vain pieni osa koko ilmiöstä.

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä perustettiin Suomeen vuonna 2007. Sen aikana viranomaiset ja kolmannen sektorin toimijat ovat tunnistaneet yhteensä vain joitakin kymmeniä uhreja. Varsinkin prostituutiossa hyväksikäytettyjä ihmiskaupan uhreja tunnistetaan Suomessa kansainvälisesti vertaillen vähän.

Myös tuomioistuimiin edenneiden ihmiskauppatapausten määrä on meillä vähäinen. Toistaiseksi ihmiskauppanimikkeellä tuomioistuimiin on edennyt neljä tapausta, joista kolme on koskenut seksuaalista ja yksi työperäistä hyväksikäyttöä. Ihmiskaupan piirteitä sisältävien rikosten eli ns. ihmiskaupan kaltais-

ten rikosten määrät ovat huomattavasti suuremmat. Näitä ovat törkeä paritus, kiskonnantapainen työsyryjintä ja törkeä laittoman maahantulon järjestäminen.

Suomi kohde- ja kauttakulkumaa

Suomessa ihmiskauppaa ilmenee ainakin prostituutio- ja paritustoiminnassa. Ulkomaalaisten työntekijöiden ja maahanmuuttajien hyväksikäyttäminen esimerkiksi kotitalouksissa, ravintola-, rakennus-, siivous-, metalli-, kuljetus- ja puutarha-aloilla ja marjanpöiminnassa voi täyttää ihmiskaupparikoksen tunnusmerkistön. Kerjäläisyyden parissa voi esiintyä ihmiskauppaa ja pakkokerjäämistä, eikä ihmiskauppa avioliittotaroituksessakaan ole Suomessa mahdollonta. Myös Suomen kansalaiset voivat uhriutua ihmiskaupassa. Elinkauppaa ei Suomessa ole toistaiseksi tavattu.

Suomi on ihmiskaupan kohdemaat, mutta myös todennäköisesti kauttakulkumaa. Suomi on ihmissalakuljetuksen läpikulkumaa muualle Länsi-Eurooppaan. Salakuljetetut maahanmuuttajat ovat usein lähteneet matkaan vapaaehtoisesti, mutta heitä on saatettu uhkailla ja erehdyttää matkalla. Pitkän matkan ja väärennetyjen asiakirjojen takia he ovat usein pahoin velkaantuneet, ja osalla on tarkeitus maksaa matkasta aiheutuneet velat vasta määräpäähän pääsyn jälkeen. Heitä on usein matkan aikana käsketty luopumaan omista matkustusasiakirjoistaan, ja uhattu olemaan kertomatta matkanjärjestäjistä viranomaisille.

Hyväksikäyttötarkoituksen osoittaminen ihmiskaupan kauttakulkuilanteissa on haasteellista. Tärkeää on kuitenkin havaita, että ihmiskauppa on myös yrityksenä rangaistava rikos.

Auttamisjärjestelmä uhrilähtöisemmäksi

Jos ihmiskaupan uhreja ei tunnisteta, he eivät ohjaudu heitä varten perustettuun auttamisjärjestelmään eivätkä pääse osallisiksi muistakaan oikeuksistaan, kuten mahdollisuudestaan jäädä maa-

han ihmiskaupan uhreina. Tunnistamattomuus voi johtaa uhrin rankaisemiseen laittomaan toimintaan osallistumisesta tai esimerkiksi laittomasta maahantulosta. Se voi johtaa myös mahdollisen ihmiskaupan uhrin maasta poistamiseen, hyväksikäytön jatkumiseen ja uudelleen uhriutumiseen.

Kansallisen ihmiskaupparaporttoijan mukaan "ihmiskaupan uhrien ottaminen auttamisjärjestelmään ja sieltä poistaminen ei ole kaikissa tilanteissa noudatanut sellaista uhrilähtöisyyttä ja hyvän hallinnon periaatteiden mukaisuutta, jota auttamisjärjestelmää hallinnoivilta vastaanottokeskuksilta tulisi voida odottaa".

Ihmiskaupparaporttoija suosittaa auttamisjärjestelmän kehittämistä uhrilähtöisemmäksi niin, että pelkät viitteet ihmiskaupan uhriksi joutumisesta riittäisivät alkuvaiheessa auttamisjärjestelmään pääsemiseksi. Näin järjestelmä toimisi nykyistä useammin myös ihmiskaupan uhrien tunnistamisen välineenä.

Lisäksi ihmiskaupparaporttoija esittää oman lain säätämistä ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmästä. Tällä hetkellä auttamisjärjestelmästä säädetään niin sanotussa kotouttamislaissa.

Työn toimivuutta kaikille tasoille

Useat ihmiskaupan uhreja auttavat kolmannen sektorin toimijat, muun muassa Pro-Tukipiste ja Rikosuhripäivystys (RIKU), tukevat ihmiskaupparaporttoijan suositusta auttamisjärjestelmän kehittämisestä. Ne toteavat kannanotosaan (5.10.2010), että uhrien tehokas tunnistaminen edellyttää ihmiskaupan vastaisen työn toimivuutta sen kaikilla tasoilla. Kolmas sektori voi toimia osana auttamisjärjestelmää tukipalveluiden tuottajana tai ohjata tunnistamiaan uhreja auttamisjärjestelmän piiriin.

Ihmiskaupparaporttoija esittää raportissa myös suosituksen kolmen kuukauden harkinta-ajasta, joka taattaisiin uhrille tämän päästyä auttamisjärjestelmään. Kolmannen sektorin toimijoiden mieles-

tä ihmiskaupan uhreille tarkoitettuun harkinta-aikaan liittyvät käytännöt ovat tällä hetkellä epäselviä: "Ne ovat jopa siinä määrin epäselviä, että harkinta-ai- kaproessia on lähes mahdotonta selvittää mahdolliselle uhrille. Lisäksi auttamisjärjestelmän johtajien päätöksenteon tukena toimivien arviointiryhmien kokoonpano on täysi-ikäisten ihmiskaupan uhrien kohdalla painottunut esitutkinta- ja maahanmuuttoviranomaisiin auttamistyöhön liittyvien tahojen sijaan."

Rikostorjunta ja uhrien suoje- lu tasapainoon

Kansallinen ihmiskaupparaporttoija suosittelee, että tavoitteita ihmiskaupan uhrien oikeuksien suojelemiseksi ja rikostorjunnan toteuttamiseksi tasapainotettaisiin. Tavoitteet ovat kumpikin tärkeitä eivätkä ne ole keskenään ristiriitaisia. Kansainvälinen kokemus osoittaa, että ihmiskaupan uhrien auttaminen edistää myös rikostorjuntaa ja ihmiskaupan ennalta ehkäisemistä.

Kolmannen sektorin toimijat ovat huolissaan siitä, että maahantulon kontrollointi ja rikostutkinnan tavoitteisiin liittyvät prosessit ovat nousseet ihmiskaupan vastaisessa toiminnassa uhrilähtöisyyttä keskeisemmiksi. Rikostorjunta on ihmiskaupan vastaisessa toiminnassa olennainen elementti, mutta siinäkin on painotettava nykyistä enemmän uhrien oikeuksia: "Ihmiskaupan uhri on joutunut vakavan ihmisoikeuksia loukkaavan rikoksen kohteeksi, eikä häntä tule rangaista laittomasta maahantulosta." ■

Lähteet:

Vähemmistövaltuutettu (www.ofm.fi)
Kansallisen ihmiskaupparaporttoijan kertomus 2010. Ihmiskauppa ja siihen liittyvät ilmiöt sekä ihmiskaupan uhrien oikeuksien toteutuminen Suomessa. Vähemmistövaltuutettu, Helsinki 2010.
Kannanotto 5.10.2010: Uhrien oikeudet tuotava keskiöön ihmiskaupan vastaisessa työssä. (www.riku.fi)

Ihmiskauppa on vakava rikos ja ihmisoikeusloukkaus

Ihmiskauppa on Suomessa ankarasti rangaistava rikos. Suomen lainsäädännön mukaan ihmiskauppaa on:

- toisen henkilön paritusrikoksen kaltainen seksuaalinen hyväksikäyttö
- pakkotyöhön tai muunlaisiin ihmisarvoa loukkaaviin olosuhteisiin saattaminen
- elinkauppa taloudellisessa hyötymistarkoituksessa.

Ihmiskaupasta voi olla kysymys esimerkiksi silloin, kun rikoksen uhria on erehdytetty työn luonteesta, olosuhteista tai siitä saatavasta korvauksesta.

Ihmiskaupparikoksen tunnusmerkistö voi täytyä myös silloin, jos uhrin riippuvaista asemaa tai turvatonta tilaa on käytetty hyväksi. Ihmiskaupparikoksen tekijät käyttävät väärin valta-asemaansa. Uhrin riippuvainen asema voi johtua esimerkiksi perhe-, sukulaisuus-, työ-, vuokra- tai velkasuhteesta. Riippuvainen asema voi syntyä myös luvattoman maassa oleskelun tai matkustusasiakirjojen puuttumisen seurauksena.

Ihmiskaupan uhrin turvaton tila voi aiheutua esimerkiksi nuoresta iästä, ominaisuuksista, taloudellisesta tai sosiaalisesta asemasta, psyykkisestä tilasta tai aikaisemmista kokemuksista. Näitä altistavia tekijöitä ihmiskaupparikoksen tekijät käyttävät usein tietoisesti ja tarkoituksellisesti hyväkseen.

Rikosuhripäivystyksen palvelut asiakkaille turvakodin tiloissa

Rikosuhripäivystyksen Länsi-Suomen aluetoimisto ja Vaasan ensi- ja turvakoti loivat yhteistyömallin, jolla parannetaan lähisuhdeväkivallan uhrien oikeusturvaa.

Rikosuhripäivystys (RIKU) ja Vaasan ensi- ja turvakoti päättivät yhdistää voimansa perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhrien avun saamisen helpottamiseksi.

– Päätimme, ettei turvakodin asiakkaiden tarvitse hakea apua monesta paikasta. Aloitimme Rikosuhripäivystyksestä säännölliset käynnit turvakodilla, kertoo RIKUn Länsi-Suomen aluetoimiston johtaja **Mika Lindén**.

Turvakodin asiakkaat yleensä rikoksen uhreja

Turvakotiasiakkaat ovat yleensä rikoksen uhreja, mutta moni heistä ei osaa, uskaltaa tai halua viedä asiaansa tuomioistuintäksittelyyn.

Rikosuhripäivystys tarjoaa tukea ja tietoa esimerkiksi rikosilmoituksen tekemisestä sekä uhrin oikeuksista. Turvakodilla usein keskusteluissa esiin nouseva aihe on lähestymiskiello ja sen hakeminen.

– Tarvittaessa olemme auttaneet turvakodin asiakkaita muun muassa lähestymiskiellon hankkimisessa, mutta tärkeimmäksi on koettu tarjoamamme henkilökohtainen tuki, sanoo Lindén.

Matalan kynnyksen palvelua

Toiminnanjohtaja **Virpi Hagström** Vaasan ensi- ja turvakodista sanoo, että turvakodille hakeutuneilla asiakkailla on korkea kynnys kaupungilla liikkumiseen, joten heidän on helpompaa saada RIKUn apu turvakodilla.

– Jo turvakodille tulemiseen on suuri

kynnys. Vielä isompi kynnys olisi hakea tämän jälkeen apua Rikosuhripäivystyksestä.

Yhteistyömallia alettiin toteuttaa vuoden 2009 lopussa. Jo nyt on nähty, että tämä nopeuttaa erityisesti oikeusprosessin käynnistymistä.

– Asiakkaan tultua turvakotiin olemme saaneet asiat liikkeelle jo muutamassa päivässä, Virpi Hagström sanoo.

– Olemme saaneet asiakkailta paljon positiivista palautetta. Käytännössä olemme myös nähneet, miten yhteistyömme avulla pitkäänkin jatkuneeseen väkivaltakierteeseen on pystytty puuttamaan, Mika Lindén toteaa.

Kehittyvä yhteistyömalli

Toimivaa käytäntöä aiotaan Vaasassa jatkaa ja kehittää edelleen. Vastaava malli on RIKUssa käytössä Länsi-Suomessa myös Kokkolan palvelupisteessä ja Etelä-Suomessa Päijät-Hämeen palvelupisteessä.

RIKUn toiminnanjohtaja **Petra Kjällman** kertoo, että Rikosuhripäivystyksen toimintasuunnitelmassa vuodelle 2011 on asetettu tavoitteeksi toimintamallin käytön laajentaminen. ■

Artikkelin lähteenä on käytetty sanomalehti Pohjalaisessa 27.2.2010 julkaistua Matti Järven artikkelia ”Perheväkivallan uhrin voidaan vaikka saattaa poliisiasemalle”.

Rikosuhripäivystyksen Länsi-Suomen aluetoimiston johtaja **Mika Lindén** ja Vaasan ensi- ja turvakodin toiminnanjohtaja **Virpi Hagström** päättivät yhdistää voimansa perheväkivallan uhrien auttamiseksi.

Översättning: Merja Eloaho

Brottsofferjourens service i skyddshemmet

Västra Finlands regionalbyrå för Brottsofferjouren och Skyddshemmet i Vasa har skapat en samarbetsmodell som förbättrar rättsskyddet för offren av våldsdåd gjorda av de närmaste.

Brottsofferjouren (RIKU) och Skyddshemmet i Vasa beslöt att förena sina krafter så att offren för våldsbrott i familjen och närrelationer lättare kan få hjälp.

– Vi beslöt att kunderna i skyddshemmet inte skall behöva söka hjälp från många olika håll. Vi i brottsofferjouren började besöka skyddshemmet regelbundet berättar **Mika Lindén**, chefen för RIKUs regionalbyrå i Västra Finland.

Kunder i skyddshemmet är ofta brottsoffer men många av dem varken kan, vågar eller vill föra saken till domstolsförhandling. Brottsofferjouren ger stöd och information om hur man t.ex. gör brottsanmälan samt om offrets rättigheter. Ett ofta återkommande tema i diskussioner i skyddshemmen är besöksförbudet och hur man begär det.

– Vi har hjälpt skyddshemsinvånare med att bl. a. begära besöksförbud men den viktigaste tjänsten har visat sig vara det personliga stödet, säger Lindén.

Service med låg tröskel

Verksamhetsledaren **Virpi Hagström** vid skyddshemmet i Vasa säger att det är mycket lättare för kunderna att få hjälp av RIKU i skyddshemmet.

– För kunder som har blivit utsatta för våld är tröskeln hög att komma till skyddshemmet. Och sedan skulle det vara en ännu större tröskel att gå till brottsoffer-

jouren för att be om hjälp.

Samarbetsmodellen har varit i bruk från slutet av år 2009. Redan nu är det tydligt att man har fått rättsprocessen i gång snabbare.

– När kunden har kommit till skyddshemmet har vi fått sakerna i gång på några dagar, säger Virpi Hagström.

– Vi har fått mycket positiv feedback av kunderna. Vi har kunnat se hur vi i praktiken har kunnat ingripa i den onda cirkeln av långvarigt bruk av våld med hjälp av vårt samarbete, konstaterar Mika Lindén.

Man tänker fortsätta med denna fungerande praxis och utveckla den vidare i Vasa. Samma verksamhetsmodell är i bruk vid RIKUs Karleby servicepunkt i Västra Finland och vid RIKUs Päijät-Häme servicepunkt i Södra Finland.

RIKUs verksamhetsledare **Petra Kjällman** berättar att utvidgande av användandet av den här verksamhetsmodellen ingår i Brottsofferjourens verksamhetsplan för år 2011. ■

Som källa för den här artikeln har använts Matti Järvis artikel ”Perheväkivallan uhrin voidaan vaikka saattaa poliisiasemalle” (Offren för familjevåld kan fast följas till polisstationen) i tidningen Pohjalainen 27.2.2010.

Eurooppalaista rikosuhrikeskustelua

Erilainen rikos

– samat tarpeet uhrilla?

Euroopan tasolla käydään keskustelua rikosuhreille yleisesti suunnatuista palveluista ja tapahtuneen rikoksen mukaan eriytetystä palveluista. Rikosuhrityön kattojärjestö Victim Support Europe edistää yleisiä rikosuhreille suunnattuja palveluja ja niiden kehittämistä.

Rikosuhrityön eurooppalainen kattojärjestö Victim Support Europe antoi julkilausumia keväisessä vuosikokouksessaan. Niissä otettiin kantaa rikosuhrityön Eurooppa-tason politiikkaan. Kiitosta saivat monenlaiset EU-sopimukset, ohjelmat ja päätökset, joilla varmistetaan unionin alueella rikoksen uhriksi joutuneiden oikeuksia ja parannetaan heille kohdennettua tukea. Euroopan Neuvoston mielestä seuraavat tavoitteet on täytettävä, jotta strategiat toteutuisivat:

- Rikosuhripalveluja pitäisi kehittää edelleen. Erikoispalveluille ja valtakunnallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla toimiville kansalaisjärjestöille pitäisi antaa mahdollisuudet tarjota taroituksenmukaisia palveluja rikoksen uhreille.
- Vapaaehtoistyöntekijät ja ammattihenkilöstö, jotka kohtaavat rikoksen uhreja tehtävissään, tulee kouluttaa.
- Yleistä tietoisuutta rikosuhripalveluiden mahdollisuudesta tulisi edelleen lisätä.

Vaarana haavoittuvuuden arvottaminen

Tilburgin yliopiston viktimologiainstituutissa Intervictissä tehdyissä tutkimuksissa on osoitettu, että hyvinkin erilaisten rikosten uhrit kärsivät pääasiassa samankaltaisista seurauksista. On selvää, että vakavimpien rikosten uhrit tarvitsevat enemmän tukea kuin lievien rikosten uhrit. Eroja avun ja neuvojen tarpeeseen tuottavat rikoksen törkeys, ilmiö rikoksen taustalla sekä kohteeksi joutuneen hen-

kilön henkilökohtainen ominaisuus reagoida vastoinkäymisiin. Uhrin haavoittuvuutta ei pysty arvioimaan ulkoapäin: henkilökohtaiset olosuhteet voivat tehdä kenestä tahansa erityisen haavoittuvan jossakin elämänsä vaiheessa.

Jos rikosuhripalveluissa suositetaan eriyttämistä, on olemassa riski, että haavoittuvuutta aletaan arvottaa ja yleensä rikoksen uhriksi joutuneiden tarpeet unohdetaan.

Tukea rikoksesta riippumatta

Tällä hetkellä tietyt uhriryhmät saavat eurooppalaisessa keskustelussa muita enemmän huomiota, esimerkiksi ihmis-kaupan uhrit. Victim Support Europe edistää yleisten uhreille suunnattujen palvelujen tarjoamista ja kehittämistä kaikissa Euroopan maissa. Se ei halua erotella joitakin uhriryhmiä erityisen haavoittuvina, koska silloin suuri enemmistö uhreista saattaisi jäädä vaille ansaitsemaansa tukea. Järjestö antaa samaan hengenvetoon tukensa myös erityispalveluille, mutta painottaa, että tarvittavat tukipalvelut tulisi taata kaikille rikosten uhreille rikoksesta riippumatta.

Tulisikin keskustella, ovatko erityispalvelut ainoa tai oikea tapa auttaa erityisosaamista edellyttävien rikosten uhriksi joutuneita vai olisivatko hekin autettavissa yleensä rikoksen uhreille kohdennetuissa palveluissa. Olisiko mahdollista vahvistaa yleensä rikoksen uhreille kohdennettuja palveluja niin, että niissä olisi riittävästi voimavaroja ja erityisosaamista erilaisten rikosten uhriksi joutuneiden auttamiseen?

Tai olisiko kenties rikoksen uhrille kohdennettujen yleisten palvelujen ja erityispalvelujen yhdistämisellä mahdollista saada aikaan matalan kynnyksen korkealaatuista, kattavaa ja kustannustehokasta palvelua? ■

Lähde: Petra Kjällmanin blogikirjoitus 3.5.2010 (<http://rikosuhri.blogspot.com>) ja Victim Support European vuosikokousaineisto

UUTISIA

Puolustuskyvyttömän väkisinmakaamisesta raiskausrikos

Oikeusministeriössä on valmisteltu ehdotus rikoslain muuttamiseksi niin, että sukupuoliyhteys puolustuskyvyttömän henkilön kanssa määriteltäisiin aina raiskausrikokseksi. Ehdotus on keskeinen osa raiskaussäännösten laajempaa uudistusta.

Nykyisin sukupuoliyhteys puolustuskyvyttömän henkilön kanssa on raiskaus vain, jos tekijä on jollakin aktiivisella teolla saattanut uhrinsa puolustuskyvyttömään tilaan. Tekijä on voinut antaa uhrille esimerkiksi unilääkettä, alkoholia tai muuta huumaavaa ainetta.

Sen sijaan sukupuoliyhteyttä sellaisen uhrin kanssa, joka on puolustuskyvytön muusta kuin tekijästä johtuvasta syystä, pidetään nykyinsäädännön mukaan seksuaalisena hyväksikäyttönä, josta rangaistus on sakkoa tai vankeutta vähintään 14 vuorokautta ja enintään neljä vuotta. Tyyppillinen esimerkki on sukupuoliyhteys samuneen henkilön kanssa.

Ehdotuksen mukaan raiskauksiksi arvioitaisiin myös tilanteet, joissa tekijä käyttää hyväkseen toisen puolustuskyvyttöntä tilaa ilman, että on itse sen aiheuttanut. Myöskään sillä, onko puolustuskyvyttömyys tilapäistä tai pysyvää, ei olisi merkitystä.

Tekojen määrittely raiskausrikoksiksi nostaisi niiden vähimmäisrangaistuksen nykyisestä 14 päivästä yhteen vuoteen vankeutta. Teosta ei liioin enää voitaisi tuomita sakkorangaistusta.

Myös seksuaaliseen tekoon pakottamista koskevia säännöksiä tarkennettaisiin vastaamaan uusia raiskausta koskevia säännöksiä. Myöskään tätä tekoa arvioitaessa puolustuskyvyttömyyden syyllä ei enää olisi merkitystä. Rangaistus pakottamisesta seksuaaliseen tekoon on sakkoa tai vankeutta vähintään 14 vuorokautta ja enintään kolme vuotta.

Muutokset ovat omiaan parantamaan naisten seksuaalisen itsemääräämisoikeuden rikosoikeudellista suojaa, koska naiset ovat useimmiten näiden rikosten uhreja. Ehdotus on osa laajempaa kokonaisuutta, jolla tähdätään naisiin ja lapsiin kohdistuvan seksuaalisen ja muun väkivallan vähentämiseen.

Toukokuun alussa valmistui oikeusministeriön työryhmän mietintö, jossa ehdotetaan nykyistä ankarampia rangaistuksia lapsiin kohdistuvista seksuaalirikoksista. Työryhmä ehdotti myös uusia rangaistussäännöksiä lasten suojelemiseksi seksuaaliselta riistolta ja hyväksikäytöltä.

Parhaillaan Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos selvittää raiskausrikosten rangaistuskäytäntöä. Selvityksen on määrä valmistua vuoden loppuun mennessä.

Lähde: Oikeusministeriö (www.om.fi)

Internet versio

Turisti ja matkailualan yrittäjäkin hyötyvät Rikosuhripäiväystyksestä

Joulupukki, porosafareita ja moottorikelkkailua. Maisemien avaruutta, tilaa hengittää. Miten tähän kuvaan sopii Rikosuhripäiväystys?

► ”Haluamme lisätä tietoa siitä, minne uhrin voi ohjata rikoksen jälkeen.”

Totuus on, että matkalla satuu ja tapahtuu. Suomen Lappi on laaja ja siellä on erilaisille matkailijoille tarjolla erilaisia kohteita. On murtomaahiihtäjien suosikkipaikkoja, on laskettelukeskuksia ja norjalaisnuorten suosimia biletysmestoja. Rikoksetkin ovat erilaisia eri paikoissa. Kosteaa lomanvietto johtaa pahoinpitelyihin ja seksuaalirikoksiin. On välinevarkauksia ja mökkimurtoja.

Tietoa rikosuhripalveluista

Rikosuhripäiväystys (RIKU) on mukana Lapin matkailun turvallisuushankkeessa yhtenä toimijana. RIKUn Lapin aluetoimisto on saanut matkailun turvallisuuden parantamiseen liittyvää hankerahoitusta oikeusministeriön rikosentorjuntaneuvostolta.

RIKU haluaa valistaa niin lappilaisia matkailualan toimijoita kuin turistejakin palveluistaan. Tavoitteena on lisätä tietoisuutta rikoksen uhrille tarjolla olevista palveluista.

Hankkeessa tehdään verkkomateriaali, jota matkailualan toimijat voivat hyödyntää omassa työssään. RIKU järjestää myös koulutusta matkailualalla toimiville rikoksen uhrin kohtaamisesta ja siitä, miten edetä rikoksen tapahduttua.

– Pilottikuntina on Tunturi-Lappi eli Kolari, Kittilä, Enontekiö ja Muonio, kertoo RIKUn Lapin aluejohtaja **Päivi Alanne-Kunnari**, joka vastaa valistuskampanjan toteutuksesta yhdessä projektiohjaaja **Leena Piippolan** kanssa.

Hankkeesta kerrotaan myös eurooppalaisen rikosuhrityön katto-organisaation Victim Support Europe:n jäsenjärjestöille. Ulkomaalaisia matkailijoita ohjataan ottamaan yhteyttä oman maansa rikosuhripalveluun. Sellainen löytyy muun muassa Britanniasta, Hollannista ja Saksasta, joista suuri osa Lappiin matkanneista ulkomaalaisista vieraista on lähtöisin.

Turvallisuus on imagovaltti

Suomelle turvallisuus on imagovaltti. RIKUn hanke tukee osaltaan Lapin matkai-

lubrändin kehittämistä ja antaa välineitä hoitaa matkailun lisääntyvää kansainvälisyyttä.

– Haasteena on tietenkin se, että rikoksia ei haluta mieltää tunturikeskuksiin. Osa matkailualan ihmisistä on ottanut tämän meidän hankkeemme erittäin hyvin vastaan, osan kanssa on pitänyt jutella jonkin aikaa.

– Haluamme lisätä tietoa siitä, minne uhrin voi ohjata rikoksen jälkeen. Toivomme, että tietoisuuden lisääntyttyä ohjelmalveluyrittäjä tai hotelli osaisi ohjata turisteja eteenpäin, Päivi Alanne-Kunnari sanoo.

– Yksi hankkeen kohderyhmä on matkaoppaat, joista monet ovat taustaltaan ulkomaalaisia ja siksi eivät ehkä tunne Suomen palvelujärjestelmää, puhumattakaan rikosoikeusjärjestelmästä. Päivi visioi, että RIKUn useille kielille käännetty tiivis infopaketti liitettäisiin mukaan matkailualan yrittäjien turvallisuusohjeisiin, laatukäsikirjoihin tai hotellikansioihin.

– Toivomme myös, että hankkeen tuotama materiaali otettaisiin mukaan mat-

kailun turvallisuuspassikoulutukseen. Sen myötä materiaali leviäisi myös seonkityöntekijöille.

Vapaaehtoinen matkailun turvallisuuspassi on lappilainen keksintö, josta kehitetään valtakunnallista kurssi- ja opetusohjelmaa.

Lapin matkailulle ennustetaan kasvua

Lapin matkailutilastot vuodelta 2008 osoittivat 2,3 miljoonaa rekisteröityä yöpymistä. Ulkomaalaisia turisteja oli yli 0,9 miljoonaa. Talouden taantuma aiheutti notkahduksen, mutta täksi vuodeksi yöpymisiä odotetaan jopa 2,6 miljoonaa.

Lappi haluaa olla matkailun turvallisuuden edelläkävijä Suomessa. Matkailun turvallisuus on Lapin sisäisen turvallisuuden kehittämisessä yksi keskeinen painopiste-alue.

RIKUn Lapin aluetoimiston käynnistämä matkailualan valistushanke jatkuu vuoden 2011 toukokuun loppuun. ■

RIKU on mukana kehittämässä Lapin matkailun turvallisuutta. Pilottialueena on Tunturi-Lapin kunnat eli Kolari, Kittilä, Enontekiö ja Muonio. Kuva Muonion-Enontekiön reitiltä.

Leena ja Meri aloittivat Ulrik-projektissa

Leena Piippola on aloittanut Ulrik-projektiohjaajana Rovaniemen aluetoimistossa. Hänen työhönsä kuuluu oleellisesti verkostoituminen muiden ulkomaalaistaustaisten parissa työtä tekevien kanssa.

– Rovaniemellä on vahva osaaminen maahanmuuttajien kotouttamisesta ja olen päässyt mukaan Rovaniemen Mako-verkostoon eli maahanmuuttajien koututtamisverkostoon. Verkoston kautta tuon RIKUn toimintaa tiedoksi niin maa-hanmuuttajille kuin toimijoille, Leena kertoo.

Leena valmistui sosionomiksi vuonna 2008. Hänen opinnäytetyönsä koski to-distajantukea ja todistajan kokemusta siitä. Valmistumisensa jälkeen hän työ-skenteli pari vuotta lastensuojelussa.

Leena työskentelee Ulrik-projektiohjaajana Rovaniemellä.

– RIKUssa olen toiminut vapaaehtoise-na jo vuodesta 2005. Työpaikan vaihto Rikosuhripäivystykseen tuntui luonte-valta vaihtoehdolta ja enemmän omalta alaltani. Samalla sain jättää hyvästit pitkälle työmatkalle ja jaksotyölle eli nyt saan kulkea kotoa töissä.

Leena on mukana Lapin matkailukes-kusten valistushankkeessa, joka lisää matkailun turvallisuutta ja palvelee myös paikallisia asukkaita.

Aina kun töiltä ehtii, Leena viettää ai-kaa perheensä ja ystäviensä sekä kun-toilun ja opiskelun parissa. – Toivoisin, että kesämme olisi pitempi, niin voisin myös viettää aikaani enemmän Marau-derini kyydissä (sinulle, joka et tiedä mikä se on, niin vastaus on moottori-pyörä). Vierivä kivi ei sammaloidu!

Meri Korniloff on aloittanut osa-aikai-sena projektisihteerinä Ulrik-projek-tissa Helsingissä keskustoimiston ti-loissa. Merillä on aiempaa kokemusta kansalaisjärjestötyöstä muun muassa Suomen Punaisesta Rististä. Maahan-muuttotyö ja rasismi ovat hänelle aihei-na tuttuja. Meri viimeistelee opintojaan Helsingin yliopiston Intercultural En-counters -maisteriohjelmahan. Hän on valmistunut humanististen tieteiden kandidaatiksi uskontotieteestä.

– Odotan innolla, mitä projekti tuo vuoden mittaan tullessaan, Meri sa-noo.

Meri toimii Ulrik-projektisihteerinä keskustoimistossa.

Ulrik on Rikosuhripäivystyksen (RIKU) vuonna 2007 alkanut viisivuotinen RAY-rahoitteinen projekti ulkomaalais-taustaisten rikoksen uhrien tukemisek-si. Sen tavoitteena on vahvistaa RIKUn osaamista ulkomaalaistaustaisten rikok-sen uhrien auttamiseksi ja tukemiseksi sekä madaltaa heidän kynnystään hakea ja saada tarvitsemaansa apua ja tukea. Kohderyhmänä ovat niin Suomessa vie-railevat kuin pysyvästi asuvat ulkomaa-laistaustaiset rikoksen uhriksi joutuneet, heidän läheisensä ja rikosasiassa todis-tavat aikuiset ja lapset.

UUTISIA

Ryhmäohjelmilla parisuhdevaltaa vastaan

Helsingin yliopiston Palmenia ja Rikosseuraamusvirasto kehittävät ja toteuttavat niin sanottuja ryhmäohjelmia vankiloissa väkivallan tekijöille ja uhreille.

Tavoitteena on, että ryhmään osallistuvat miehet tiedostaisivat oman väkivaltaisuutensa ja saisivat valmiuksia ja työkalu-ja päästäkseen eroon väkivaltaisesta käyttäytymisestään. Miesten ohjelman käsikirjaa pilotoidaan syksyllä 2010.

Palmenia ja Rikosseuraamusvirasto ovat kehittämässä ryhmäohjelmaa myös parisuhdeväkivaltaa kokeneille naisvangeille. Ohjel-massa rakennetaan tervettä minäkuvaa ja annetaan eväitä tulevaisuuden suhteita varten.

Tavoitteena on, että uhri ymmärtäisi parisuhdeväkivallan vaikutukset ja oivaltaisi, ettei hänen tarvitse lähteä enää samanlaiseen suhteeseen. Naisten ryhmän ohjelmaa on pilotoitu Hämeenlinnan vankilassa keväällä 2010.

Työhön on saatu hankerahoitusta EU:n Daphne-ohjelmasta. Taustalla on halu katkaista väkivallan kierre. Suomalaismiesten väkivaltakuolleisuus on EU-maiden 7. korkein, naisten 11. korkein.

RIKOSUHRIPÄIVYSTYKSEN YHTEYSTIEDOT

Rikosuhripäivystys (RIKU) palvelee

Tekstiviestipalvelu
Rikumobiili 18184
Auttava puhelin 0203 16116
Juristin puhelinneuvonta
0203 16117
Neuvoja verkossa: www.rikunet.fi
Kotisivut: www.riku.fi
Facebook: Rikosuhripäivystys
Henkilökohtaista tukea RIKUn palvelupisteistä

KESKUSTOIMISTO

Läntinen Brahenkatu 2, 4. krs,
00510 HELSINKI
Petra Kjällman, toiminnanjohtaja,
puh. 040 510 6210
Merja Eloaho, toimistosihteerä,
puh. 040 578 3564
Sirpa Marttila, RIKU-lehden
toimitussihteerä, puh. 050 5166 554
Salome Tuomaala, projektikoordinaattori,
Ulrik-hanke, puh. 050 5940 093
Meri Korniloff, projektisihteerä, Ulrik,
puh. 040 842 2487

ETELÄ-SUOMEN ALUETOIMISTO

Maistraatinportti 4 A, 4. krs.,
00240 HELSINKI
Jaana Koivukangas, aluejohtaja,
puh. 040 512 9335

Pääkaupunkiseudun palvelupiste

Maistraatinportti 4 A, 4. krs.,
00240 HELSINKI, puh. 09 4135 0550
Anne Veijola, toiminnanohjaaja,
puh. 040 523 0595
Riitta Putkonen, toiminnanohjaaja,
puh. 0400 971 940

Keski-Uudenmaan palvelupiste

Myllytie 11, 04400 JÄRVENPÄÄ
Tuija Hellsten, toiminnanohjaaja,
puh. 0400 875 395

Päijät-Hämeen palvelupiste

Tuija Hellsten, toiminnanohjaaja,
puh. 050 402 1158

Kymenlaakson palvelupiste

puh. 0500 981 837

Länsi-Uudenmaan palvelupiste

Janiina Mieronkoski, puh. 040 351 8500

Porvoon palvelupiste

Lundinkatu 5, 06101 PORVOO
Jari Oksanen, yhdysenkilö, puh. 0400 494 039

POHJOIS-SUOMEN ALUETOIMISTO

Oulun seudun palvelupiste
Torikatu 16, 2. krs, 90100 OULU,
puh. 08 312 0618
Maarit Saukko, aluejohtaja,
puh. 040 543 3495

Kajaanin palvelupiste

Tehdaskatu 11, 87100 KAJAANI
Janne Vanninen-Vaattovaara,
yhdysenkilö, puh. 040 769 6352

ITÄ-SUOMEN ALUETOIMISTO

Siltakatu 14 B 26, 4. krs,
80100 JOENSUU, puh. 013 221 990
Jaana Rossinen, aluejohtaja,
puh. 040 507 0795

Joensuun palvelupiste

Siltakatu 14 B 26, 4. krs,
80100 JOENSUU
Annariina Tahvanainen, toiminnanohjaaja,
puh. 040 725 6001
Galina Vasilenko, projektiohjaaja,
Ulrik, puh. 050 324 1314

Savonlinnan palvelupiste

Olavinkatu 40 A, 57130 SAVONLINNA
Sisko Stolt, yhdysenkilö,
puh. 015 273 700

Kuopion palvelupiste

Saastamaisenkatu 12,
70100 KUOPIO, puh. 017 262 7738
Eila Kersalo ja **Minna Piippo**,
toiminnanohjaajat

Mikkelin palvelupiste

Maaherrankatu 13 B, 4. krs,
50100 MIKKELI
Mirka Leikas, yhdysenkilö,
puh. 015 214 401

Lappeenrannan palvelupiste

Pormestarinkatu 6 A, 5. krs,
53100 LAPPEENRANTA
Maarit Kuntola, yhdysenkilö,
puh. 050 501 7994

LAPIN ALUETOIMISTO

Maakuntakatu 29–31 B, 3. krs,
96200 ROVANIEMI
Päivi Alanne-Kunnari, aluejohtaja,
puh. 0400 979 175

Rovaniemen palvelupiste

Maakuntakatu 29–31 B, 3. krs,
96200 ROVANIEMI
Soile Saukkonen, toiminnanohjaaja,
puh. 0400 979 026
Leena Piippola, projektiohjaaja,
Ulrik-hanke, puh. 0400 970 081

Kemin palvelupiste

Kriisikeskus Turvapoiju,
Etelärantakatu 6, 94100 KEMI
Satu Peurasaari, yhdysenkilö,
puh. 040 572 3793

Kemijärven palvelupiste

Särkeläntie 4, 98120 KEMIJÄRVI
Päivi Säynäjäkangas, yhdysenkilö,
puh. 040 748 3225

Ylä-Lapin palvelupiste

Sámi Soster ry, Saarikoskentie 4,
99800 INARI
Ristenrauna Magga, yhdysenkilö,
puh. 0400 314 154

SISÄ-SUOMEN ALUETOIMISTO

Hatanpään valtatie 34 E, 4. krs,
33100 TAMPERE
Satu Hintikka, aluejohtaja,
puh. 050 523 7313

Pirkanmaan palvelupiste

Hatanpään valtatie 34 E, 4. krs,
33100 TAMPERE
Katariina Westman,toiminnanohjaaja,
puh. 03 3141 8513, 050 421 0236

Hämeenlinnan palvelupiste

Lukiokatu 16, 13100 HÄMEENLINNA
Rebekka Wadhwa, toiminnanohjaaja,
puh. 050 378 2877

Jyväskylän palvelupiste

Asemakatu 2, 40100 JYVÄSKYLÄ
Tarja Kiuru ja **Pirjo Tupamäki**,
yhdysenkilöt, puh. 014 625 960,
050 368 0188

Sastamalan palvelupiste

Vammalan tukitalo, Aarnontie 17 A 5,
38200 SASTAMALA, puh. 03 512 0500
(vaihte)
Maarit Mäntylä ja **Mari Kyttälä**,
yhdysenkilöt, 050 359 7972

LOUNAIS-SUOMEN ALUETOIMISTO

Yliopistonkatu 24 B 28, 20100 TURKU
Tiina Rantanen, aluejohtaja, puh. 02 235 5055, 050 551 5055

Turun palvelupiste

Yliopistonkatu 24 B 28, 20100 TURKU
Leila Taipale, toiminnanohjaaja,
puh. 050 340 3580

Salon palvelupiste

Rummunlyöjänkatu 7 B, 2. rs.,
24100 SALO
Jutta Sohlman, yhdysenkilö,
puh. 050 304 7015

Porin palvelupiste

Antinkatu 8, 28100 PORI
Tuija Mäntylä, yhdysenkilö,
puh. 050 593 6706

Rauman seudun palvelupiste

Valtakatu 13, 26100 RAUMA
Sari Seikkula ja **Sari Salminen**,
yhdysenkilöt, puh. 050 375 5338

LÄNSI-SUOMEN ALUETOIMISTO

Kauppapuistikko 26, 65100 VAASA
Mika Lindén, aluejohtaja,
puh. 06 317 5654, 050 572 9265

Kokkolan palvelupiste

Sairaalankatu 9, 67100 KOKKOLA
Marika Pynttari, toiminnanohjaaja
puh. 06 831 9518, 0440 548 265

www.riku.fi